

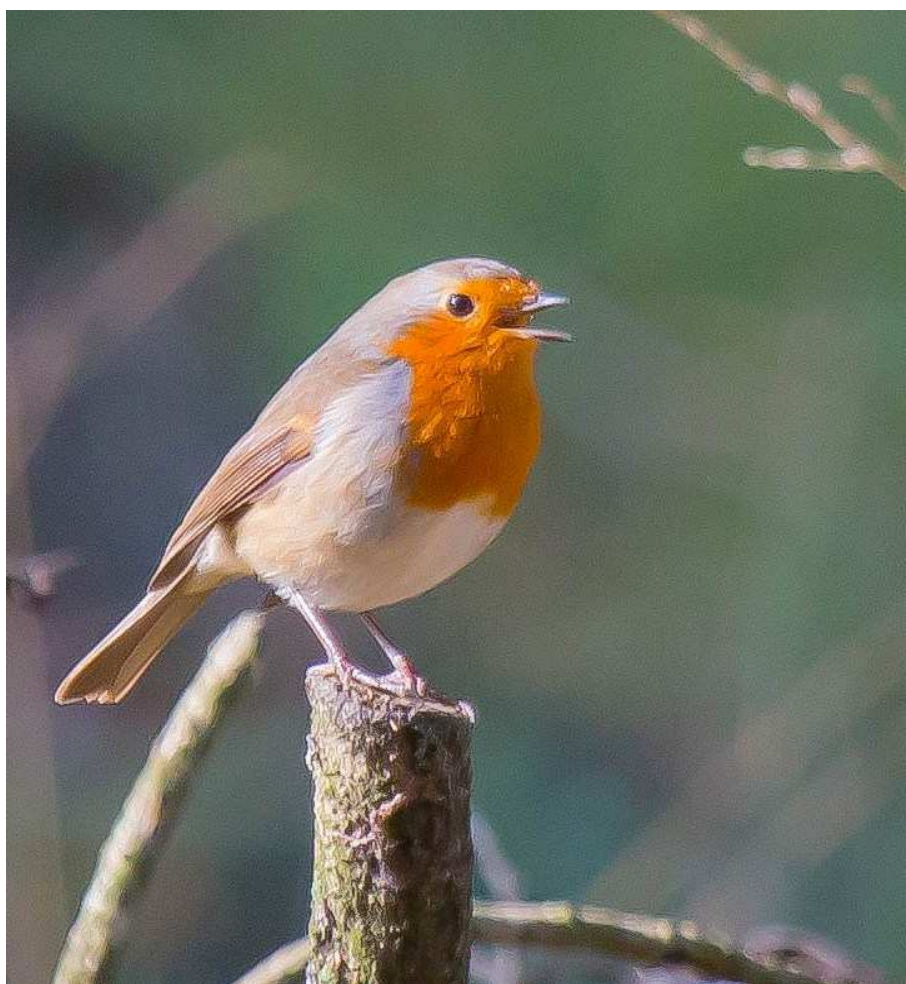

't Hupke

Nr. 163 Winter 2015

In dit nummer o.a.

- Eurobirdwatch 2015
- Herkennen van eenden
- "Lees dit niet"
- Toename Huiszwaluw
- Breda en de Torenvalk
- Bomen in Breda
- De Roodborst
- Akkervogels
- Gierzwaluwen 2015
- Meten is Weten
- Leuke vogel gezien?
- Afname Zomertortel en Wielewaal
- Natuurgebied in de regio; De Hollandse Bossen
- Dagje vogelen met; Mathilde Marijnissen
- De Knotwerkgroep
- Bijzondere waarneming; De Cetti's Zanger

Dit is uitgave nr. 163 Jaargang 46
Oplage 300 stuks.

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Lidmaatschap van de Westbrabantse VWG loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar.

Zie ook de website

Bank 76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Kors Jan Snoeij (voorzitter)
Fred Pardoel (secretaris)
Ellie Pruiksmā (PR&communicatie.)
Stefan Vromans (Penningmeester)
Kees van der Krift (bio-secretaris)
Vacant (coördinator werkgroepen)

Redactie 't Hupke

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

www.westbrabantsevwg.nl

Wenst u 't Hupke alleen digitaal te ontvangen stuur dan een mailtje naar: secretaris@westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ellie Pruiksmā

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 maart 2015
Aanleveren kopij tot 1 februari 2015

Foto omslag

Roodborst
Ria Lambregts

Achterzijde; Rob Fisscher

Lees dit niet!

Meestal schrijf ik op deze prominente plaats in ons geweldige Hupke iets over dingen die ik persoonlijk meemaak in relatie tot vogels. Dit keer iets anders. Ik wil het over de activiteiten van de Vogelwerkgroep hebben en de mensen die zich daarvoor willen inzetten.

Onder de titel 'Lees dit niet' staat er op dit moment een artikel op onze site en daarom heb ik dezelfde titel gekozen. Ondanks de oproep om het niet te lezen ben je er nu toch aan begonnen en ik hoop stiekem dat je doorleest.

Onze Vogelwerkgroep bestaat uit veel gedreven mensen die zeer actief zijn. We hebben maar liefst tien werkgroepen die niet alleen tellen en inventariseren maar ook stukjes natuur onderhouden, wilgen knotten of hulp bieden bij het Vogelrevalidatiecentrum in Zundert. Dan zijn er nog 't Hupke en de Nieuwsbrief, de vogelcursussen en incidentele workshops, een uitgebreid aanbod van excursies en een promotieteam dat bij allerlei gelegenheden onze informatiekraam verzorgt. We hebben vijf ledenavonden per jaar met altijd boeiende en interessante onderwerpen. We onderhouden daarnaast ook nog intensieve externe contacten op het gebied van ruimtelijke ordening.

Het is eigenlijk te veel om op te noemen. En het is geweldig dat er zo veel mensen actief zijn en blijven. Beter zou het nog zijn wanneer bij die activiteiten regelmatig door anderen werd geholpen en/of dat ze werden overgenomen, wanneer iedereen zijn steentje bijdraagt om de Vogelwerkgroep in de lucht te houden...

Er al eens aan gedacht om wat tijd te gaan besteden aan een activiteit voor de Vogelwerkgroep? Dan is nu het moment! In het genoemde artikel op de site (www.westbrabantsevwg.nl) hebben we een aantal vacatures op een rijtje gezet. Je vindt het op de homepage onder het kopje 'NIEUWS', rechts bovenaan en ook verderop in deze editie van 't Hupke.

Ik begrijp dat je misschien aarzelt, want elke klus is weliswaar vrijwillig, maar, eenmaal op je genomen, niet meer vrijblijvend. Dat betekent dat een toezegging voor hulp ook verplichtingen met zich meebrengt.

Ben je ergens goed in, of gaat je belangstelling ergens naar uit? Neem gerust contact op, ook als je misschien andere bijdragen kunt leveren. Nieuwe inbreng is welkom. Nieuwe mensen, nieuwe ideeën, nieuwe kansen.

De Vogelwerkgroep doet veel voor je.

Wat zou jij voor de Vogelwerkgroep kunnen doen?

Namens het bestuur,

Kors Jan Snoeij

Gezocht: Coördinator werkgroepen.

Het bestuur van de West Brabantse VWG is op zoek naar een nieuw bestuurslid die de functie van coördinator werkgroepen wil vervullen.

In deze functie vorm je de verbindingslijn tussen de diverse werkgroepen en het bestuur. Daarnaast ben je ook betrokken bij de coördinatie van diverse activiteiten en onderhoud je contacten met de excursieleiders.

We zijn op zoek naar iemand met veel enthousiasme, tijd en sociale vaardigheden.

Voor meer informatie over deze functie kun je terecht bij onze voorzitter via voorzitter@westbrabantsevwg.nl.

Voor meer info, zie blz 7 van dit nummer

Hulp gezocht bij opmaken Hupke

Om de continuïteit van 't Hupke in de toekomst te kunnen garanderen is het nodig dat het blad op een professionele manier opgemaakt wordt. Nu gebeurt dat met het tekstprogramma Word. Een apart opmaakprogramma is hiervoor beter geschikt. Adobe Indesign is zo'n programma. Om met dit programma te kunnen werken heb ik wel enige bijscholing nodig.

Is er in onze vereniging iemand die met dit programma ervaring heeft en mij daarmee wil helpen? Bij voorbaat dank!

Martin van Leest, redactie 't Hupke

In het blad van mijn schaakclub staat wel eens een leuk filosofisch artikel. Wel apart! In ons blad zal niet zo gauw een filosofisch stuk verschijnen. En eerlijk gezegd: het bestuur zoekt eigenlijk ook geen filosoof, maar wel een aantal leden die zich voor vrijgekomen taken willen gaan inzetten. Op de website en in dit nummer staat hierover een artikel met de titel "Lees dit niet". Kijk wat de website betreft hiervoor op de homepagina in de rechterkolom! Vorige keer berichtte ik al over Kelsdonk. Er is nog steeds overleg met Staatsbosbeheer, het MEC en de gemeente Etten-Leur en anderen. Daarbij lijkt de kans reëel dat dit resultaat gaat opleveren. Het streven is om voldoende financiële middelen en voldoende inzet van mankracht (vrijwilligers) te vinden, zodat in het voorjaar van 2016 de nodige werkzaamheden (o.a. het aanleggen van nieuwe bruggetjes) kunnen worden uitgevoerd en de route weer kan worden opengesteld.

Meer goed nieuws is er te melden. De financiële situatie van de vereniging is weer echt gezond te noemen door de genomen maatregelen. De begroting van 2016 is sluitend, waarbij zeker geen riskante aannames zijn gedaan. Verder is positief dat er zich meer dan voldoende deelnemers hebben gemeld voor de beginnerscursus. Een van de redenen bleek inderdaad, zoals eerder verondersteld, de samenwerking met het IVN te zijn.

Bij andere zaken is het stil. Van het onderzoek naar de plaatsing van windmolens rond de A16, -waarvan we niet zeker weten of de uitkomst zal zijn dat het gehele gebied Rooskensdonk/Weimeren ongeschikt wordt bevonden hebben we niets meer gehoord. Alleen heeft Staatsbosbeheer gemeld dat het onderzoek wordt overgenomen door de provincie Noord-Brabant en dat het daardoor "wat" vertraagd is. U herinnert zich wellicht dat ik er al vorig najaar over schreef en er een aparte bijeenkomst over was. Over de problematiek rondom het nieuwe hoogspanningstracé in West-Brabant is wel bekend dat andere tracés worden onderzocht, maar wachten we ook nadere berichten af, in dit geval van minister Kamp.

Er gaat echter ook geen uitgave van bestuursmededelingen voorbij zonder minder goed nieuws. Er is geconstateerd dat de aannemer die is ingehuurd door Staatsbosbeheer voor de houtkap, bij zijn werkzaamheden een aantal keren de Flora- en faunawet heeft overtreden. De vereniging laat hiertegen proces-verbaal opmaken. Ook komt er een gesprek met Staatsbosbeheer en de aannemer over hoe dit heeft kunnen gebeuren en hoe het in de toekomst voorkomen gaat worden. "Gemengd" nieuws kwam er over de bezwarenprocedure bij het bestemmingsplan Buitengebied-Zuid van de gemeente Breda. Tegenviel dat er maar één enkel bezwaar is gehonoreerd, meeviel dat als gevolg daarvan de kosten, (o.a. griffierechten) grotendeels worden terugbetaald. Tenslotte is vermeldenswaard dat in het najaar het overleg plaatsvindt van het bestuur, de coördinatoren van de werkgroepen en de cursus- en excursieleiders. Deze bijeenkomst was dit jaar overigens ook open voor allen die zich bij de vereniging nauw betrokken voelen. Als u dit leest is dit nuttige overleg geweest, maar op het moment van schrijven nog niet, zodat u over de resultaten de volgende keer kunt lezen.

Fred Pardoel, secretaris

Paaltjes

Paaltjes zijn over het algemeen van hout en worden gebruikt om een wandelroute te markeren, maar vooral om koeien in de wei te houden. Er wordt prikkeldraad of schrikdraad aan vastgemaakt. Voordat prikkeldraad, hoe simpel ook, werd uitgevonden moesten houtwallen het vee tegenhouden. Die zijn helaas bijna overal opgeruimd.

Behalve vee houdt het draad ook mensen tegen want achter prikkeldraad ligt particulier eigendom. Als men niet bang is voor koeien kunnen lange mensen door het prikkeldraad naar beneden te drukken de barrière passeren; bij schrikdraad moet wat anders verzonnen worden, maar met wat inventiviteit kan ook dat obstakel genomen worden. Pas op voor winkelhaken in de kleren of nog erger: bebloede lichaamsdelen! Waarom zou men over het prikkeldraad klimmen? Nou, om een interessante plaats te bereiken waar bijzondere vogels kunnen verblijven: een vogelaar is altijd nieuwsgierig. Ik ben geïnteresseerd in paaltjes om wat er op kan zitten, want het zijn geliefde zitplaatsen voor vogels als Tapuiten, Roodborsttapuiten, Paapjes en roofvogels. Anders dan in bomen of struiken, vooral als daar blad aan zit, laten verschillende vogelsoorten zich op paaltjes goed bekijken. Ik weet niet hoeveel paaltjes ik al heb bekeken, een miljoen zal wel te veel zijn, maar het zijn er zeker honderdduizenden. Dat doet echter niet ter zake: het gaat er om wat er op zit!

Je wordt er ongewild weipalendeskundige door. Aan de paaltjes en het toegangshek kan men zien wie de eigenaar van het afgezette terrein is: een boer of een natuurbeheerorganisatie. Boeren moeten de paaltjes zelf kopen en besteden er zo weinig mogelijk geld aan. De natuurbeheerders kopen stevige palen die langer mee kunnen gaan. Ze zijn niet meer gecreosoteerd, want dat is slecht voor het milieu, maar van gestoomd hout- en soms ook van hardhout zoals acacia. Houten hekken die door de Landinrichting zijn geplaatst gaan niet lang mee, de ijzeren hekken voorzien van een steunwiel tegen het uitzakken zijn van betere kwaliteit. Maar wij zien minder percelen die afgezet zijn met paaltjes want veel koeien blijven het hele jaar in de stal. De boer komt het gras maaien en brengt het naar de boerderij. Afzetten is overbodig geworden. Van het verdwijnen van weipalen zal de vogelstand geen last hebben, alleen zullen wij vogels minder goed te zien krijgen.

Wij zullen daarom de weipalen gaan missen. Een alternatief is altijd kijken of er wat in een dode boom zit.

Biemeus

Naast laagvliegende sportvliegtuigen, helikopters en luchtballonnen zijn het nu ook drones die de rust in natuurgebieden kunnen verstoren.

In de Biesbosch is al verschillende keren geconstateerd dat alle watervogels in paniek vluchten als er drones overvliegen. De gebruikers waren zich – uiteraard - van geen kwaad bewust. Veel mensen zien wel vogels op hun netvlies maar het doet ze niets.

Men kan al voor 100 euro een drone kopen en er wordt volop reclame voor gemaakt. Er zijn nog maar weinig beperkingen opgelegd; zo mag boven bebouwing en in de buurt van vliegvelden niet gevlogen worden. Het wachten is op ongelukken voordat er goede regelgeving komt. Wij moeten er niet aan denken dat mensen drones laten vliegen boven bijvoorbeeld Rooskensdonk, de Bleeke Heide en andere natuurgebieden waar vogels rustig moeten kunnen verblijven. Een voorwaarde zou moeten zijn dat eigenaren van grond altijd vooraf schriftelijk toestemming moeten geven. Daarbij mag dan verwacht worden dat natuurbeherende organisaties nooit toestemming zullen geven.

Weer een regel erbij maar het is noodzakelijk want veel mensen beseffen niet waar ze mee bezig zijn of hebben lak aan de gevolgen van hun activiteiten..

Harry van Vugt

De Europese Unie en natuurbeschermingswetten

Het draagvlak voor de Europese Unie is afgenomen hetgeen steeds weer blijkt wanneer er weinig kiezers opdagen als er voor het Europese Parlement gestemd kan worden. De Europese samenwerking biedt veel voordelen, maar er zijn besluiten en wetten gekomen waar vraagtekens bij geplaatst kunnen worden zoals de wet die bepaalt hoe krom of recht komkommers moeten zijn. Het klinkt belachelijk maar daar heeft ooit wel de meerderheid van 540 parlementsleden mee ingestemd.

Onze Frans Timmermans moet orde in de chaos scheppen. Er zijn zeventig wetten voorgedragen voor intrekking. Ze betreffen maatregelen die in zijn ogen geen zin hebben of aan verbetering toe zijn. Dit alles dient om het vertrouwen van de burgers terug te winnen. Ook een aantal natuurbeschermingswetten valt onder het voorstel en dat is zorgelijk.

Bij de publieksraadpleging hebben 520.000 burgers al laten weten dat zij voor behoud van de natuurbeschermingswetten zijn. Dat is veel maar of er rekening mee zal worden gehouden moet afgewacht worden. Het betreft de Habitatrichtlijn (voor de instandhouding van natuurlijke habitat van wilde flora en fauna), de Vogelrichtlijn (ter bescherming van zeldzame en bedreigde vogelsoorten) en het Natura 2000- netwerk van beschermde natuurgebieden, hoeksteen voor behoud en herstel van de biodiversiteit.

De laatste decennia zijn in alle aangesloten EU-landen natuurgebieden beschermd verklaard. De landen met berggebieden hadden het gemakkelijk maar in Nederland heeft het lang geduurd voordat aan de eisen van voldoende areaal kon worden voldaan. Malta en Cyprus trekken zich nog steeds niets aan van de Vogelrichtlijn; daar worden alle vogels bejaagd, zelfs in het voorjaar.

Als de Europese Unie er niet was geweest zouden er in veel landen geen of weinig natuurgebieden veilig gesteld zijn.

Gelukkig hebben op 27 oktober 2015 veel landen laten weten dat zij voorstander zijn van de huidige natuurbeschermingswetten.

Harry van Vugt

Help, het bos verzuipt!

Verdroging van natuurgebieden is slecht, vooral planten lijden eronder. Het waterschap doet er veel aan om het water vast te houden. In het Chaamse Bos is een voormalig weiland, het Ossengoor, onder water gezet en het is een interessant vogelrijk ven geworden. Daarbij is een retentiebekken aangelegd waardoor de bomen ter plaatse zijn doodgegaan. Over enkele jaren zijn ze verdwenen en is er een plas bijgekomen. Voor het droge Chaamse bos met veel grove denpercelen is de vernatting zeker gunstig.

Anders is het in het Ulvenhoutse Voorbos; daar wordt het water vastgehouden met als resultaat hele percelen met dode bomen. Of dit strookt met de status van Natura 2000-gebied kan men zich afvragen. Zeldzame planten als Slanke Sleutelbloem en Witte Rapunzel zullen niet in het water gedijen. Om te voorkomen dat er dode bomen omvallen en op de wandelpaden, en mogelijk zelfs op wandelaars, terechtkomen moesten al bomen preventief verwijderd worden. Het aanzien van dit mooie loofbos is aangetast. Men kan zich afvragen of men hier niet te ver is gegaan met vernatting. Volgens de boswachter niet.

Harry van Vugt

Hop op de Castelreesche Heide

Van 13 tot en met 21 augustus 2015 verbleef er een Hop op de Castelreesche Heide.

Niet direct een heel grote zeldzaamheid(?) maar toch gingen veel vogelaars kijken. En dat was niet gemakkelijk want de vogel foerageerde tussen de pitrus en was dan aan het oog onttrokken. Veel bezoekers konden hem dan ook niet vinden, alleen diegenen die de vogel aan de rand van de begroeiing zagen. Maar daar was veel geduld en geluk voor nodig.

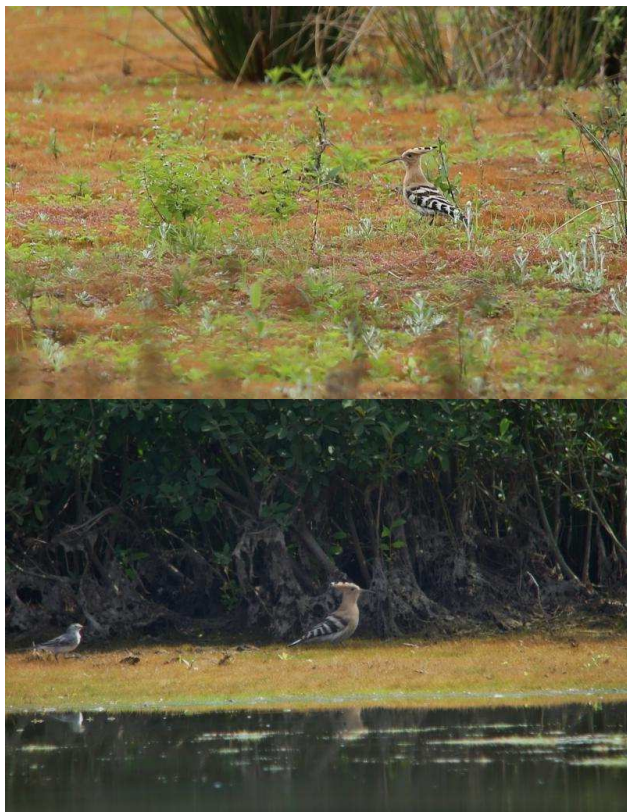
Een pitrusveld als voedselterrein is wel bijzonder maar blijkbaar was er veel eten te vinden in de zachte vochtige bodem. Watersnippen verblijven daar ook graag. Aan pitrus in natuurgebieden is geen gebrek.

In zuidelijke landen wordt de Hop meestal gezien op het platteland zoals in boomgaarden waar hij in het gras naar voedsel zoekt. Er hebben weleens Hoppen in Nederland gebroed maar Frankrijk is het meest noordelijke land waar deze soort tegenwoordig broedt.

Als er veel vogelaars naar een zeldzaamheid komen zoeken worden er ook opvallend veel andere soorten waargenomen. Er kan dan gesproken worden van een boost.

Harry van Vugt

EuroBirdwatch 2015

Zoals al vele jaren gebruikelijk is was er ook dit jaar weer een EuroBirdwatch en wel op 3 oktober. Dat wil zeggen dat in Europa vele vogelaars op dezelfde dag voor dag en dauw het veld intrekken om de trekvogels die komen overvliegen te tellen. Tevens is het de dag dat mensen kennis kunnen maken met de vogeltrek, dat wonderlijke natuurverschijnsel, die drang van vogels om met miljoenen tegelijk een riskante reis van vele kilometers af te leggen om betere oorden op te zoeken. Riskant door eventueel tegenvallend weer, doordat opvetplaatsen onderweg verdwenen zijn en doordat er nog massaal gejaagd wordt op trekvogels.

Niet alle trek is met het blote oog te volgen. Vaak vindt de trek op grote hoogte plaats. Dit gebeurt bijvoorbeeld als de vogels wind mee hebben. En veel vogels trekken 's nachts. Zo kunnen ze overdag voedsel zoeken. Je ziet dat vooral bij kleine zangvogels, zoals de Goudhaan. Je ziet ze dan in groepjes in het groen. Dat we toch weten dat er trek is, al is die voor het blote oog onzichtbaar, komt omdat de vogeltrek ook wordt gevolgd door de radar. Dit gebeurt ten behoeve van de Luchtmacht. Op de radarbeelden is te zien wat de dichtheid aan vogels is en hoe hoog ze vliegen. Daarop kan men de vliegbewegingen van bijvoorbeeld straaljagers aanpassen om botsingen met vogels te vermijden. Verder kan men de snelheid van het vliegen meten en daar informatie uithalen. Zangvogels vliegen namelijk een stuk langzamer dan steltlopers, ganzen en eenden. De radarbeelden kunnen geen uitsluitsel geven welke soorten er vliegen. Daarvoor moeten we bij de trektellers zijn. Voor diegenen die geïnteresseerd zijn in die radarbeelden: zie www.flysafe-birdtam.eu.

Trektellen is een specialistische manier van vogelen. Aan de roepjes en de manier van vliegen weten de trektellers

welke soorten er over komen fladderen. Het vereist dus de nodige ervaring en een goed gehoor. Ook moet je weten wanneer het trek is; er vliegen altijd immers wel vogels in de lucht, maar vaak betreft dat lokale verplaatsingen. De verkregen gegevens worden ingevoerd op trektellen.nl. Ondergetekende vogelt nog niet zo heel lang en herkent de vogels niet op de zojuist genoemde manier, dus toog zij op 3 oktober naar onze trektelpost bij Hooijdonk om er toch wat van mee te krijgen. Om 6.45 uur werd ik opgehaald door Clemens van Nijnanten. Daar aangekomen, het was nog donker, riep er al een Watersnip. Erik van Boxtel, de coördinator van dit jaar, en Cees Huijben waren al vanaf 6.30 uur aanwezig. Die hadden al een Steenuil gehoord, wel geen trek maar ook leuk. John Frijters vergezelde ons wat later. Zo stonden we samen, met verrekijker, telescoop en een recorder (altijd handig om later terug te luisteren) naar de hemel te turen, de oren gespitst. Een hemel die voornamelijk leeg was. Er waren weinig trekvogels te zien en te horen. Spaarzaam kwam er wat over.

Rond 10.30 uur moesten de tellers, op Erik na, weg. Andere plichten riepen. Gelukkig arriveerde toen Ria Lambregts. Samen hebben Erik en Ria nog tot 12 uur geteld. Veel trekvogels zijn er niet meer overgevlogen. Wel zagen Ria en Erik nog Patrijzen, maar liefst elf stuks. Ze konden niet meer meegerekend worden als ter plaatse zijnde vogels, de officiële teltijd was voorbij. Thuis heeft Erik nog naar de opgenomen geluiden geluisterd, maar dat heeft geen nieuwe soorten meer opgeleverd.

Niet alleen bij onze telpost was de trek minimaal, in het hele land waren de aantallen stukken lager dan vorig jaar. Toch waren de weersomstandigheden goed voor de trek. De meeste vogels vlogen echter te hoog om gezien en gehoord te worden doordat ze wind mee hadden. Minder leuk voor de tellers, des te beter voor de vogels. Zeg nou zelf, het is toch prettiger fietsen met wind mee dan wind tegen!

Dat wil niet zeggen dat er niets te beleven was. We zagen een prachtige zonsopkomst. We zagen Kneuen die constant in de buurt rondfladderden. Die waren nog niet van plan om verder te trekken. Het voordeel was dat hun roepjes regelmatig te horen waren, een goede oefening voor mij. We zagen wel meer vogels ter plaatse (dus geen trek), o.a. het Paapje en de Tapuit. Die behoren tot de lijstachtigen en dat zijn voornamelijk nachttrekkers (net zoals de Koperwieken waarvan je de trekroepjes in oktober in de nachtelijke uren ook boven de stad kunt horen). Wie weet, hadden deze er al een hele nacht vliegen opzitten en waren ze druk bezig hun verloren reserves aan te vullen zodat ze de volgende nacht weer voldoende energie hadden om verder te trekken. We hadden elkaars gezelschap, het is altijd leuk om wat te praten met de medetellers (uiteraard niet te veel want anders hoor en zie je niets). Bovendien steek je altijd wat op van de aanwezige, meer ervaren vogelaars. En, ook al was het niet zoveel, we zagen vogels overvliegen: 390 trekvogels verdeeld over 14 soorten. Plus al die vogels ter plaatse.

Kortom, de trek in je eigen omgeving bewust meemaken is gewoon ontzettend leuk en leerzaam. Ik kan dan ook iedereen aanbevelen om volgend jaar van de partij te zijn. En voor wie twijfelt aan zijn gehoor, het is dé plaats om je oren te testen.

In totaal zijn er deze dag, in 41 Europese landen, toch nog 4,3 miljoen vogels geteld, op weg naar hun wintergebieden. (resultaten zie verder)

De resultaten van de trektelling in Hooijdonk (Breda)

Tellers: Erik van Boxtel, Cees Huijben, John Frijters, Hannie van Gils, Clemens van Nijnanten, Ria Lambregts

	Z	N		Z	N
Aalscholver	2	-	Boerenzwaluw	21	-
Watersnip	9	-	Graspieper	72	-
Wulp	8	-	gele kwikstaart spec.	1	-
Kokmeeuw	198	-	Witte Kwikstaart	10	-
Kleine Mantelmeeuw	-	1	Heggenmus	1	-
Zilvermeeuw	-	7	Spreeuw	5	-
Veldleeuwerik	37	-	Vink	18	-

Totaal: 390 exemplaren, 14 soorten, 5:30 uren

Ter plaatse: Aalscholver 2, Grote Zilverreiger 1, Blauwe Reiger 2, Kolgans 110, Wintertaling 3, Wilde Eend 8, Kuifeend 8, Buizerd 3, Torenvalk 1, Waterhoen 1, Kievit 92, Holenduif 3, Houtduif 6, Steenuil 1, Graspieper 14, Winterkoning 3, Paapje 1, Roodborsttapuit 8, Tapuit 2, Tjiftjaf 1, Pimpelmees 3, Koolmees 2, Kauw 12, Zwarte Kraai 27, Spreeuw 30, Ringmus 11, Vink 3, Groenling 4, Putter 3, Kneu 8, Rietgors 8

Hannie van Gils

Nestkast voor Slechtvalk geplaatst op toren van Laurentiuskerk in Ulvenhout

Op 10 november 2015 hebben Martin van Leest en ondergetekende een nestkast geplaatst op de kerktoren van de Laurentiuskerk in Ulvenhout.

Om 10.00 uur was het zover: de door Martin vakkundig gebouwde nestkast (mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het kerkbestuur) werd met een hoogwerker omhoog gebracht.. Die hoogwerker was daar voor het plaatsen van een zender van Vodafone., Martin en ik beklommen de toren om de kast aan te pakken uit de hoogwerker. Twee journalisten van BN/De Stem waren mee omhoog gereisd om te filmen en een foto te maken voor een artikel in hun dagblad. Toen de kast op de juiste plaats stond werd er een laagje grind (drie zakken grind waren meegereisd met de hoogwerker) in en rond de kast aangebracht. Slechtvalken bouwen zelf geen nest, het vrouwtje draait met haar buik een kuilje in het grind en legt daar vervolgens haar eieren in. Dit is de tweede locatie waar de West Brabantse Vogelwerkgroep een nestkast heeft geplaatst voor Slechtvalken. In december 2009 werd de eerste nestkast geplaatst op de Luchtmachtoren in de Haagse Beemden (Breda). Nu, november 2015, is hier een territoriaal paar Slechtvalken aanwezig en laat het er zich naar uitzien dat ze gaan broeden. Het wachten is nu op een partijtje in Ulvenhout!

Raymond van Breemen

Martin van Leest pak de nestkast aan vanuit de hoogwerker Foto Joyce van Belko/het fotoburo

N.B. Een video van deze gebeurtenis is te zien op:

<http://www.bndestem.nl/videoplayer/Tag/kerktoren#1.5426305>

Slechtvalk

(Leo Reinierse)

Het herkennen van eenden

Tijdens mijn workshop Eenden herkennen van 1 oktober 2015 werden enkele vragen gesteld waarop ik hieronder nog even wil ingaan.

Rui en eclipskleed

Adulte eenden verliezen na de broedtijd gelijktijdig alle slagpennen; zij kunnen dan gedurende circa zes weken niet vliegen. Zulke vogels worden ruivers genoemd.

De mannen komen dan in eclipskleed. Dit lijkt veel op het venkleed van vrouwen; een camouflerend kleed is dan namelijk zeer welkom. In september/oktober verschijnt het mannelijk kleed dan geleidelijk weer.

De jonge eenden lijken de eerste maanden alle op hun moeder. Zij ruien de slagpennen niet maar wel de dek- en donsveren en daarna wordt het volwassen kleed zichtbaar met onderscheid tussen mannen en vrouwen.

Kleurverandering zonder rui

Er zijn vogelsoorten die na het winterkleed zonder te ruien in broedkleed komen. Bekende voorbeelden zijn Zwarte Ruiters en Kemphanen; in het voorjaar als deze soorten arriveren, zien wij zowel individuen in winterkleed als in geheel of gedeeltelijk broedkleed. Dat komt doordat bij slijt van de kleine dekveren het daaronder aanwezige broedkleed zichtbaar wordt.

Een ander voorbeeld is de Zwartkop. Jongen lijken op vrouwtjes maar in het najaar verandert bij de jonge mannen de bruine kap in een zwarte kap. Als men in het najaar een dergelijk vogel in de hand heeft en op de kop blaast ziet men onder de bruine rand zwarte kopveren.

Gekweekte eenden

Al eeuwen worden eenden in gevangenschap gehouden. Zo zijn er afwijkende kleuren en modellen ontstaan, bewust of onbewust. Eerst bonte eenden, later ook witte en andere gekleurde. Afwijkende modellen zijn onder andere de kleine kwakertjes, rechtop lopende eenden, zogenaamde. fleseenden en gekuifde eenden.

Al deze varianten ontsnappen wel eens en dan kunnen wij ze in de natuur bewonderen.

Exotische eenden

Om vijvers te verfraaien zijn mooie en zeldzame eenden uit verre landen ingevoerd. Bekende voorbeelden zijn Mandarijneend, Carolinaeend en Kokarde zaagbek.

Er is bijvoorbeeld op de zondagmarkt in Mol een ruime sortering eendensoorten te koop.

Al deze soorten kunnen weleens wegvliegen en worden dan ook in de natuur waargenomen. Mandarijneenden en Rosse Stekelstaarten planten zich nu ook bij ons in de natuur voort. In Spanje is men bevreesd dat de Rosse Stekelstaart de zeldzame inlandse Witkopeend verdringt.

Bastaarden

Er worden diverse soorten eenden in vijvers gehouden. Na verloop van tijd kan van een soort de man dood gaan en van een andere soort de vrouw. Begrijpelijk wat er dan kan gebeuren; er ontstaan bastaarden in allerlei combinaties en deze kunnen ontsnappen. Bij het zien van zulke vogels kan men zich het hoofd breken over welke soort het met welke andere soort heeft gedaan maar van belang is het niet. Gelukkig zijn de meeste bastaarden onvruchtbaar en individuen verdwijnen na verloop van tijd weer. Wanneer bastaardisering echter het voortbestaan van een soort als de Witkopeend bedreigt is het een zeer ongewenst verschijnsel.

Door al dit menselijke ingrijpen wordt de natuur verrijkt met én verpest door allerlei rariteiten.

Harry van Vugt

“LEES DIT NIET”

Ondanks onze uitdrukkelijke waarschuwing, heb je kennelijk tijd om dit te lezen. Waarschijnlijk heb je dan op de een of andere manier tijd over.

Al eens aan gedacht om deze tijd aan een activiteit voor de Vogelwerkgroep te besteden?

De West Brabantse Vogelwerkgroep is namelijk een vereniging die niet kan bestaan zonder de inzet van haar vrijwilligers. Op dit moment zijn er diverse vacatures waarvoor wij enthousiaste mensen zoeken.

Hieronder vind je een overzicht met een korte beschrijving en een contactpersoon die er meer over kan vertellen. De taken variëren in inhoud en tijdsbeslag, er is voor ieders talenten wel iets bij. Wellicht ook die van jou? Wij willen je vragen hier eens serieus over na te denken.

BESTUUR

Voorzitter

Heeft het overzicht en verbindt de diverse geledingen van de vereniging. Daarnaast is hij actief in het leggen en onderhouden van externe contacten.

Informeer bij secretaris@westbrabantsevwg.nl

PR en Communicatie

Bestuurslid. Is verantwoordelijk voor ledenbijeenkomsten, inclusief lezingen; web beheer en web redactie; promotie en huisstijl; perscontacten.

Wij zijn ook op zoek naar mensen die zich met één of meerdere van deze deeltaken willen bezighouden.

Informeer bij voorzitter@westbrabantsevwg.nl

Coördinator werkgroepen en excursies

Bestuurslid. Vormt de verbinding tussen de werkgroepen en het bestuur. Coördineert de excursies.

Informeer bij voorzitter@westbrabantsevwg.nl

VRIJWILLIGERS WERKGROEPEN

Weidevogelwerkgroep Weimeren

Werkgroep Weimeren zoekt vrijwilligers om samen met ons op (meestal) door de weekse dagen (overdag) de weidevogels te beschermen en te inventariseren in de periode maart tot en met juni. Weimeren is een polder ten noorden van Prinsengeb

Informeer bij Coördinator: Biek Smetsers 06-1806 2907

weidevogels@westbrabantsevwg.nl

De Kamertjes

Werkgroep de Kamertjes, een natuurgebied ten noorden van Breda, zoekt vrijwilligers om samen te werken aan het beheer van natuur en milieu. Voor een aantal zaterdagen per jaar.

Informeer bij Coördinator: Jan Benoist

kamertjes@westbrabantsevwg.nl

PROJECTEN

Coördinator mentoren project

Brengt beginnende en ervaren vogelaars met elkaar in contact met het doel van elkaar te leren.

Informeer bij penningmeester@westbrabantsevwg.nl

Monitor/ringer spreuwenproject Oosterhout

Monitoring spreuwenkastjes en ringen van jonge Spreuwen in het werkgebied Zipten en Banken te Oosterhout

Informeer bij eco.sva.breda@gmail.com

Heb jezelf een activiteit waar je mensen voor zoekt?

Informeer bij: publiciteit@westbrabantsevwg.nl

Ellie Pruiksm

Belevenissen in de Doenradestraat, juli - september

Het was bij ons in de omgeving een stiller broedseizoen dan in andere jaren. Er waren geen broedende Kool- of Pimpelmezen, al kwamen ze wel regelmatig in de tuin kijken. Ze zullen wel ergens anders in de omgeving van de tuin hebben gebroed.

De Heggenmus heeft zeker in de nabijheid van onze tuin gebroed en jongen grootgebracht. Al in mei kwam er geregeld een mannetje of vrouwtje zenuwachtig kleine insecten vergaren. Als de jongen groter worden wordt langzaam overgeschakeld op allerlei kleine zaden die in de krop worden voorgeweekt. Daarna pas worden ze aan de jongen gevoerd.

Lastig was het dit jaar bij ons om de Turkse Tortels te volgen en te lokaliseren. Dan zag je er een, dan weken achtereen geen, dan weer een koppel. Het lijkt wel of de eieren of jongen telkens gepreedeerd werden door Eksters of andere dieren. Hetzelfde gold voor de Houtduif. Ik zag wel nesten en een oudervogel broedend op het nest maar er kwam geen jong groot.

Eksters hadden onder andere een nest in een hoge boom in een van de tuinen nabij de Valkenierslaan, ongeveer honderd meter van onze tuin vandaan. Maar ze kwamen toch regelmatig de omgeving inspecteren. Wij hadden hier in de omgeving minder nesten dan in vorige jaren.

Het Roodborstje had ook succes, het was met zeker twee jongen geregeld in de tuin aanwezig. De juvenielen ervan zijn mooi gespikkeld bruin, later komt pas de roodoranje borst te voorschijn.

Maar dan die Kauwen, een tiental paar broedde er in schoorstenen. Ook van deze soort heb ik maar enkele jongen gezien. Daaronder was zelfs een verkeersslachtoffer.

Het Winterkoninkje heeft in ieder geval in de omgeving genesteld, maar jongen heb ik niet gehoord of gezien.

De geringe aanwezigheid van de Merel viel op! Er was maar één koppel in de tuin en omgeving. Ook verder in de wijk waren weinig Merels in de tuinen aanwezig. In al die drie maanden zag ik maar enkele jongen. Nu zijn er nog steeds maar enkele Merels in de tuin; ik vraag mij af hoe de situatie in andere tuinen en wijken is wat aantallen Merels betreft.

De Gierzwaluwen uit de straten in de nabije omgeving waren de laatste weken van juli alweer vertrokken naar het zuiden. Dan is het plots een stuk stiller in de omgeving, jammer.

Het broedseizoen is weer voorbij. Het wisselen van de veren, de rui, is voor veel vogelsoorten begonnen; ze zijn dan een paar weken moeilijk te zien en te horen. De vogeltrek begint ook, de drang om naar de overwinteringsgebieden te vertrekken wordt steeds groter. Door het mooie, rustige en vaak te warme weer blijft het voedsel nog volop aanwezig; daardoor wordt de trek soms uitgesteld.

We wachten tot het wat kouder wordt en we de gebeurtenissen rond de voerplank kunnen gaan bekijken.

Willem Veenhuizen
November 2015

Weer toename Huiszwaluw in de bebouwde kom van Breda in 2015

Op 22 juli 2015 zijn weer de succesvolle huiszwaluwnesten geteld en beoordeeld in de bebouwde kom van Breda. De broedlocaties bevinden zich in het noorden van Breda, in de wijk de Hoge Vucht in de buurt Wisselaar, vooral in de omgeving van de Victor Hortastraat, in de Cornelis Florisstraat, en in de omgeving van de Kaprijkestraat. Bij de volgende cijfers zijn inbegrepen die van een nieuwe vestiging aan de kopse kant (noordzijde) van het huizenblok aan de Petegemstraat en van een extra nest in de Lodewijk Roelandtstraat.

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015
	4	21	32	34	36

De toename met twee nesten ten opzichte van 2014 is niet spectaculair te noemen, maar alle beetjes helpen.

De meeste nesten bevinden zich aan de kopse kant van de woningen. Deze hebben vaak blinde muren, met een plantsoenstrookje eronder, of garageboxen. De bewoners hebben zo geen last van de eronder vallende strontjes; de Huiszwaluwen kunnen ongehinderd aanvliegen.

Het bouw materiaal voor het nest verzamelen ze langs de oevers van de Waterdonken of langs de wat bredere sloten in de Lage Vuchtpolder. Het voedsel voor de jongen wordt in hoofdzaak gevangen in de hogere luchtlagen boven de akkers en weidepercelen van dezelfde Lage Vuchtpolder.

Bij deze bedank ik mijn medetellers Ada Engel en Raymond van Breemen!

Jammer dat de huiszwaluwtil in de Waterdonken nog geen positief resultaat te zien gaf; we wachten af. Datzelfde geldt voor de til nabij de waterzuivering Nieuwveer, vlakbij Rooskensdonk.

In het buitengebied, omgeving Rietdijk en nabij de Texasbar, waren ook enkele nieuwe nesten te bewonderen. Hier werden in totaal 7 nesten en 1 twijfelgeval aangetroffen.

Voor geheel Breda komen we uit op 43 nesten en wellicht 2 meer, een mooi resultaat. Hopelijk kunnen we de volgende jaren steeds een aantal extra nesten noteren.

Tot volgend jaar maar weer, zwaluw ze...

Willem Veenhuizen

Huiszwaluwtil

(horsten.nl)

Alle begin is moeilijk

Het is maar kort geleden dat ik met vogels kijken begon. Dat was naar aanleiding van een college op de universiteit in Wenen waar ik zoölogie studeer. Een in Oostenrijk bekende professor gaf gedurende een semester colleges over de vogels van Oostenrijk en daar ging ik heen. Aan het eind was er een excursie naar de Donau. Daar was het dat ik voor het eerst buiten naar vogels keek. Ik vond het erg fascinerend. Ik zag voor het eerst vogels: beesten met een snavel en vleugels. Van allerlei formaat en kleur. Ik was verkocht...zo werd ik vogelaar.

Maar van mijn ouders had ik al eerder, met Kerstmis, een verrekijker gekregen (een TS Adventure 10x42), dus die hadden het beter in de gaten dan ik. Ik ging veel naar de Neusiedlersee, maar omdat die zo groot is heb je daar aan een verrekijker niet zo veel. Daarom heb ik zelf een telescoop gekocht; het geld daarvoor heb ik bijeengeschraapt bij bekenden en vrienden.

Ik ben meteen met "Der Kosmos Vogelführer" begonnen. Dat is dezelfde gids als de ANWB-vogelgids. Het is een prima boek. Mijn eerste boek is gestolen, maar ik heb meteen weer een nieuw gekocht.

Omdat ik niet in Breda maar in Wenen woon, heb ik niet de cursus van de Vogelwerkgroep kunnen volgen. Ik had dan wel vier maanden college gevolgd waarin de Oostenrijkse vogels werden behandeld, maar er was maar één excursie bij. Dus moest ik er zelf op uit. Ik mocht gelukkig ook nog een paar keer met de professor mee.

Ik *kijk* vooral naar vogels, het gaat mij om hun karakteristieke eigenschappen, zoals hun manier van bewegen, de vleugelslag, manier van lopen en andere zichtbare kenmerken. Bij elke vogel let ik daarop, zodat ik zeker ben van de soort. In een bos gaat dat natuurlijk niet, daar moet ik het hebben van geluiden die ze maken.

Om voor het Sovon te kunnen werken en de Nederlandse vogels te leren kennen heb ik geoefend met een programma op internet dat voor universiteiten is ontwikkeld. Het heet <https://www.birdid.no/> en je kunt er van alles mee. Misschien een tip voor de cursus bij jullie Vogelwerkgroep? Je kunt kiezen voor een land, de meest algemene vogels, de meest algemene broedvogels, de moeilijkheidsgraad van de test die je wilt doen en alle soorten die ooit in Nederland zijn gezien. Maar er zijn nog meer keuzes: wil je ze herkennen op foto, geluid of geluid van meer soorten tegelijk? Dat laatste is pas echt moeilijk, maar na een half jaar had ik de geluiden onder de knie en kon ik beginnen bij Sovon. Voor Sovon heb ik twaalf blokken voor de atlas in West-Brabant geïnventariseerd en in die tijd in Breda gewoond.

Christian Schano
met medewerking van Piet van Iersel

Keizers van het luchtruim

Mussen, merels, spreeuwen, kraaien, spechten, raven, meeuwen en gaaien.

Maar geen van allen kent de vrijheid goed zoals een ontsnapt parkietje dat doet.

Kunst op een woning in Princenhage.

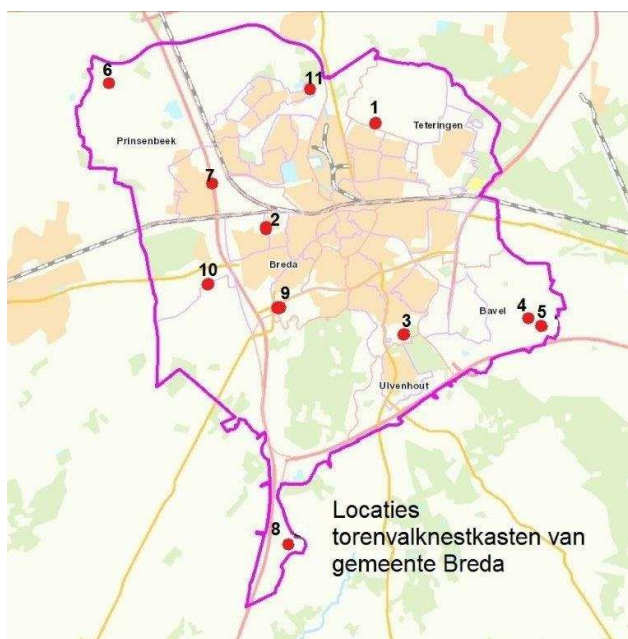
Harry van Vugt

Breda en de Torenvalk

In en om de stad Breda heeft de gemeente in samenwerking met de Werkgroep Roofvogels van de West Brabantse Vogelwerkgroep een aantal torenvalknestkasten geplaatst. Die worden jaarlijks gecontroleerd. Ze staan verspreid over het buitengebied in natuurgebieden en zijn eigendom van de gemeente. Tot voor kort ging het om negen kasten. In het voorjaar van 2015 zijn er drie kasten bijgeplaatst; aan de Asterdkraag, het Schipperspad en de Hazardweg.

Raymond van Breemen (stafmedewerker ecologie van de gemeente Breda) en Mathilde Jeroense (tweedejaars stagiaire natuur, milieu en ruimte van het Prinsentuincollege) zijn in het voorjaar begonnen met het monitoren van de nestkasten. Met behulp van een telescoopstok met daarop een verstelbare spiegel was het mogelijk om de nestkasten goed te inspecteren. Zo zijn in alle bewoonde nestkasten de eieren geteld. In totaal werden er, verdeeld over vijf locaties, 24 eieren geteld, de eerste op 12 mei langs de Zwarte Dijk in Breda-Noord (6 eieren). Op 22 mei zagen we eieren in de nestkasten langs het Schipperspad en aan de Asterdkraag (beide 4 eieren), gevolgd door 5 eieren op 25 mei in de kast aan de Bolbergseweg in Bavel (deze kast was op 27 maart in gebruik door een Nijlgans), en 5 eieren op 27 mei in de kast aan de Hazardweg.

Op 13 juni zagen we op de Zwarte Dijk de eerste jongen hun kopjes boven de kastrand uitsteken. Eerst 4 maar drie dagen later op 16 juni zat er nog een vijfde jong op de kastrand. Tussen 17 en 19 juni namen we jongen (takelingen) rond de kast waar, waardoor we weten dat het eerste ei hier rond 16 april gelegd moet zijn, wat erg vroeg is. In 2014 hadden de Torenvalken in Nederland met een gemiddelde eerste eileg van 13 april de vroegste gemiddelde eileg ooit.

Dit was te danken aan de zachte winter en het warme voorjaar en aan de gunstige voedselomstandigheden (veel muizen) waardoor de oudervogels snel in een goede conditie kwamen. Ook de winter van 2015 was zacht, maar in tegenstelling tot 2014 hebben we dit jaar wel echte vorst en sneeuw gehad en geen verrassend vroeg voorjaar.

Op 19 juni werden voor het eerst uitgestoken kopjes gezien aan het Schipperspad (3), de Hazardweg (5) en aan de Asterdkraag (3). Bij de Asterdkraag zijn in totaal vier jongen grootgebracht maar tijdens een bezoek op 27 juli vonden we één geplukt jong op ongeveer tien meter van de nestkast. Op 1 augustus was het vrouwtje druk bezig met het verjagen van een volwassen Havik, mogelijk was dit de doder van het eerder gesneuvelde jong. De andere jongen hadden op deze datum het nest verlaten. De drie jongen aan het Schipperspad waren op zondag 28 juni (net voor de hittegolf in week 27) uitgevlogen. De laatste drie jongen werden nabij de Gilzewouwerbeek bij de Bolbergseweg geteld op 24 juni; deze jongen hebben tussen 10 en 12 juli het nest verlaten. De jongen aan de Hazardweg zijn op 10 juli uitgevlogen.

We willen alle enthousiaste vogelaars bedanken die ons geholpen hebben met het monitoren en/of fotograferen van de nestkasten: Yoni Deleij, Ada Engel, John Frijters, Bas Gerrits, Hannie van Gils, Piet Hanegraaf, Nick Janssen en Arnold Klaren. Ook willen we Jan van Dijk (voorzitter van de Werkgroep Roofvogels Nederland) bedanken voor zijn uitleg over het maken van de spiegelstok.

Mathilde Jeroense en Raymond van Breemen

Bronnen:

- Bijlsma R.G. 1997. Handleiding veldonderzoek Roofvogels KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Bijlsma R.G. 2015. Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2014. In De Takkeling 23: 27-28.
- Van Breemen R. 2013. Torenvalken maken dankbaar gebruik van nieuwe huisvesting. In 't Hupke nr. 154 p. 21

Locatie (nestnr.)	Aantal eieren	Aantal jongen	Aantal uitgevl. jongen	1 ^{ste} waarn. uitgevl. juv.	1 ^{ste} eileg (berekend)	Bezoek 1	Bezoek 2	Bezoek 3	Bezoek 4	Bezoek 5	Bezoek 6	Bezoek 7
Zwarte Dijk (1)	6	5	5	17 jun	16 apr	8 apr	12 mei	13 jun	16 jun	17 jun	18 jun	19 jun
Bolbergseweg (4)	5	3	3	11 jul	9 mei	27 mrt	25 mei	24 jun	30 jun	9 jul	11 jul	12 jul
Schipperspad (9)	4	3	3	28 jun	27 apr	3 apr	23 apr	22 mei	19 jun	24 jun	27 jun	28 jun
Hazardweg (10)	5	5	5	10 jul	7 mei	27 mei	19 jun	3 jul	10 jul	11 jul		
Asterdkraag (11)	4	4	3	17 jul	16 mei	22 mei	19 jun	24 jun	30 jun	17 jul	27 jul	27 aug
totaal	24	20	19									

Bomen en boomstructuren in Breda

Burgemeester en Wethouders van Breda hebben begin 2015 nieuw beleid vastgesteld om te komen tot deregulering voor het kappen van bomen. Als gevolg van dit beleid zal er, zo wordt gehoopt, niet meer voor iedere te kappen boom een vergunning nodig zijn. Voor waardevolle bomen is en blijft een vergunning nodig.

De gemeente heeft geïnventariseerd welke bomen in Breda zo waardevol zijn dat ze niet gekapt mogen worden zonder vergunning. Het gaat daarbij zowel om vrijstaande bomen als om bomen in lanen, boomgroepen, houtwallen, etc. Ze staan zowel in de stad als in het buitengebied. Dat laatste is bijzonder omdat deze bomen tot voor kort geen bescherming genoten, anders dan door de Boswet. Je kunt dus in De Rith elk bos kappen dat je wilt als je het maar meldt bij de provincie Noord-Brabant. Wel dient te worden vermeld dat er in het gebied van het bestemmingsplan Buitengebied Zuidvoor bepaalde beplantingen de functie natuur geldt en er dus niet zomaar gekapt mag worden.

Er zijn meerdere redenen om bomen als waardevol aan te merken. Bijvoorbeeld als een boom beeldbepalend is op een plein of in een wijk of belangrijk is vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Maar ook kan een boom heel waardevol zijn in een overwegend stenige wijk of als schuilplaats voor bepaalde diersoorten als vleermuizen en vogels. Soms worden bomen slechts tijdelijk gebruikt door vogels: let bijvoorbeeld op slaapplaatsen van Spreeuwen.

Bekeken wordt of de boom aan een of meerdere van de volgende criteria voldoet:

1. Cultuurhistorie:
 - a. Ouderdom (60+)
 - b. Ensemblewaarde met bouwhistorisch waardevolle bebouwing of historisch-geografisch waardevolle structuren
2. Stedenbouw en/of landschap:
 - a. Beeldbepalend in het totale straat- of landschapsbeeld
 - b. Leefbaarheid in een stenige en boomarme omgeving
3. Ecologie:
 - a. (Onderdeel van) leefgebied - dat wil zeggen van belang als voedselbron
 - b. Rustgebied, voor voortplanting, winterslaap of migratie van inheemse, in het wild voorkomende soorten planten en dieren
4. Klimaat:
 - a. Onderdeel van koele route (grote, relatief dichte kronen die schaduw op de weg werpen)
 - b. Koele verblijfsplek (grote, relatief dichte kronen in een stenige en boomarme omgeving)
5. Dendrologie:
 - a. Zeldzame soort of variëteit
 - b. Bijzondere groeivorm zoals meerstammigheid
 - c. Bijzondere snoeivorm (lei, knot e.d.)
 - d. Overmatige aanwezigheid van heksenbezems of uitwassen van andere aard.

De inventarisatie werd in opdracht van de gemeente Breda uitgevoerd door een gespecialiseerd bedrijf; BSI Bomenservice. Er is in eerste instantie vanaf de openbare weg geïnventariseerd. Vervolgens werden ook luchtfoto's gebruikt voor het beoordelen van bomen op achterliggende percelen.

Zoals de bedoeling was heeft de gemeente de resultaten van de inventarisatie voorgelegd aan de inwoners van Breda en aan de Bredase natuur- en milieuverenigingen. Die hebben de kaart van de gemeente gekregen en steekproefsgewijs beoordeeld. Ik heb dat bijvoorbeeld bij mij in de buurt gedaan, samen met Jacques Rovers van de KNNV. We kwamen al snel tot de conclusie dat onze mening niet altijd strookt met die van de makers van de kaart. We waren het er wel mee eens om de oude eiken langs de Heusdenhoutseweg te beschermen, maar elders, bijvoorbeeld langs de Epelenberg, staan mooie oude bomen die niet op de kaart zijn terug te vinden. We hebben dit met de betrokkenen personen besproken tijdens een overleg waarbij de te maken website werd getest.

Dat testen lukte wonderwel op het gemeentehuis, maar voorlopig nog niet thuis. Willem Veenhuizen wil dat er meer details op de website te zien zijn zoals dat bijvoorbeeld bij de gemeente Tilburg het geval is. Daar zie je foto's, namen, omvang en onderhoud als je op een boom klikt. Zover is het in Breda nog niet. Maar volgens de projectleider komt dat misschien nog.

Het is dus de bedoeling van de gemeente om een website te maken met alle info betreffende het waardevolle bomenbestand. Omdat er al een bomenbeheer-archief bij de gemeente is, zou dat moeten kunnen. We hebben gezien dat er prima foto's beschikbaar zijn. Deze website moet zo worden dat elke Bredenaar zijn omgeving kan bekijken en kan zien of er een "vergunningplichtige" boom te vinden is. Maar je zou ook waardevolle bomen kunnen aanmelden mochten ze op de site niet te vinden zijn. Daarnaast wordt gewerkt aan een bomenbeheerplan. We hebben ervoor gepleit dit met de website te laten samengaan. Een plan is breder dan alleen de vergunningplichtige bomen.

In mijn ogen blijft echter een boom een boom. En daar gaat het om: behouden is beter dan kappen.

Piet van Iersel

Oude Peerenboom

(Martin van Leest)

De Roodborst, *Erithacus rubecula*

In Europese enquêtes waarin mensen gevraagd werd de meest aansprekende vogels te noemen was vele malen de Roodborst de lijstaanvoerder. Er is geen vogel in de vrije natuur die, niet gelokt met voer, de mens zo dicht benadert. Menig tuinier heeft dit meermaals ervaren. De populariteit van de Roodborst wordt veroorzaakt door twee dingen: de geringe vluchtafstand én de kopvorm. De kopvorm roept bij veel mensen onbewust de reactie op 'oh wat lief', dezelfde reactie als bij het zien van een klein kind, een jong hondje of kat.

In Engeland bestaat een soort competitie, waar zit de tamste Roodborst? Volgens Thijsse bestond ook in de winter in Amsterdam rond 1900 een soort competitie om in de tuin een tamme Roodborst te hebben. Sommige Roodborsten kwamen zelfs naar binnen op zoek naar voer. In Duitsland was de Roodborst de "Vogel van het jaar" in 1992. Ook de Vlamingen kozen de Roodborst in 2006 als de "meest geliefde vogel". In Engeland is de Roodborst uitgeroepen tot de nationale vogel. Een vogel met een commercieel potentieel! Een warenhuis in Frankrijk voert de Roodborst in haar logo. Jaarlijks verschijnen tientallen kerstkaarten en speciale kerstzegels met een Roodborst in de sneeuw.

Verspreiding

De Roodborst behoort tot de onderfamilie Turdidea, lijsterachtigen. Ze komen voor in de West-palaartic tot in West-Siberië, in de boreale, gematigde en mediterrane klimaatgebieden. De noordgrens van het verspreidingsgebied is de juli-isotherm van 13 graden Celsius. De zuidgrens loopt door de bergen, door gebieden waar het in juli niet warmer wordt dan gemiddeld 23 graden. Er bestaan acht, volgens sommigen negen, ondersoorten van de Roodborst. De Nederlandse Roodborsten behoren tot de nominaatvorm *Erithacus rubecula rubecula*. De noordelijke broedvogels zijn trekvogels die overwinteren in West-Europa. Sommige overwinteren zelfs in Zuid-Europa of Noord-Afrika. De trek over Nederland vindt over een breed front plaats, gedurende de nacht. Vogels afkomstig uit Noord-Duitsland en Polen hebben Groot-Brittannië als einddoel. Onze Roodborsten trekken gedeeltelijk weg, de meeste ervan overwinteren van Zuid-Frankrijk tot in Marokko. Of Roodborsten op hun broedplaats overwinteren blijkt genetisch vastgelegd en wordt tevens bepaald door het type biotoop. Bossen blijken sneller te worden verlaten dan tuinen of parken. De toename van de Roodborst in Nederland werd mogelijk door de toegenomen ouderdom van de bossen met een toename van de ondergroei en een natuurlijker beheer. Ook de aanplant van bosjes en laanbeplantingen in het agrarisch gebied en de aanleg van recreatieve voorzieningen en sportvelden met bijbehorende houtsingels zijn gunstig voor de Roodborst.

Kenmerken

De Roodborst is iets kleiner dan de Huismus en heeft een ronde vorm, hij lijkt geen nek te hebben. De totale lengte is 130-140 millimeter en de vleugelspanwijdte is 220-234 millimeter. Er is geen verschil in grootte tussen mannetjes en vrouwtjes. Ze hebben relatief langere vleeskleurige poten dan de meeste Europese zangvogels.

Het verenkleed van de mannetjes is gelijk aan dat van de vrouwtjes. Sommigen zeggen dat de vrouwtjes minder contrastrijk en bleker zijn dan de mannetjes. Maar oudere vrouwtjes zijn weer wel feller gekleurd dan jonge mannetjes.

De bef van de Roodborst, *Erithacus rubecula*, is echter niet rood zoals de naam doet vermoeden. Ook al duidt *rubecula* in de Latijnse naam op rood. Evenals de streeknaam Roodbaard en de naam in de verschillende talen: Denemarken = Rødkjaelk, Zweden = Rödbrösta, Engeland = Robin, Frankrijk = Rougegorge, Italië = Pettrosso, Spanje = Barbu roja, Polen = Rudzik en Duitsland = Rotkehlchen.

De adulte vogels hebben een orangerode borst en voorhoofd. Het orangerood loopt door tot over de wangen. De donkerbruine ogen zijn meestal niet geheel omgeven door de orangerode kleur. Het orangerood wordt begrensd door een ongeveer 2 millimeter brede grijze zoom die op de wangen en het voorhoofd zo goed als onzichtbaar is. De bovendelen zijn olijfbruin en de buik wit. De buitenste handpennen zijn bruinzwart. De jonge vogels hebben geen oranje maar een bruine sterk gevlekte bef en borst met donkerbruine bovendelen. Dit is om agressie van de oude vogels ten opzichte van de jongen te voorkomen. De jongen ruïen gedeeltelijk na vijf tot zes weken het jeugdkleed waarbij de orangerode kleur geleidelijk aan verschijnt.

Oosterwijkse vennen 2015

(Ria Lambregts)

Gedrag

De Roodborst beweegt zich huppelend met grote sprongen voort, staat dan plotseling stil en knikt dan telkens door de 'knieën'.

Zingen doet de Roodborst, als een van de weinige zangvogels, het hele jaar door. In het vroege voorjaar zingen de mannetjes vooral in de vroege ochtend en 's avonds. Bij voldoende licht zoals bij volle maan of bij een straatlantaarn zingen Roodborsten ook 's nachts. Het melancholische liedje bestaat uit hoge parelende toontjes, helder en zuiver. De alarmroep is een snel ratelend

“snikkerrikketik”. Ook roepen ze een vrij kort schel “tsiek” of een klagend “tsieh”.

De Roodborst, hoewel vaak uitgeroepen tot de populairste vogel, is erg onverdraagzaam tegen soortgenoten. Hij verdedigt fel, het hele jaar door, zijn territorium tegen soortgenoten. Bij de dreighouding toont de vogel zijn oranje-keel en borst aan de indringer. Dit is meestal voldoende om die op de vlucht te jagen. De oranje-keel en borst is een echt aanvalswapen. Dit blijkt als men de Roodborst een opgezette Roodborst of alleen maar een bosje oranje-keel veertjes of lapje stof voorhoudt. Hierop reageren ze heftig. Rivaliserende mannetjes kunnen zo hevig vechten dat soms de dood erop volgt. De zang heeft als belangrijkste functie het afbakenen van het territorium. Ook de vrouwtjes bakenen zingend, na de broedtijd, hun eigen voedselterritorium af.

Een Roodborst leeft gemiddeld een tot twee jaar. Zelden worden de vogels ouder dan zeven jaar, een enkeling wordt tien jaar (aangetoond door middel van ringonderzoek). Net ten oosten van ons land is de Roodborst een belangrijke waardvogel voor de Koekoek.

Biotoop

Het biotoop van de Roodborst bestaat uit loof- en naaldbossen met veel ondergroei van struiken, waardoor er veel donkere beschaduwde plaatsen aanwezig zijn. Hoe gevarieerder het bos hoe meer Roodborsten. De bodem moet humusrijk of bemest zijn. In het noorden bestaat het verspreidingsgebied voornamelijk uit donkere sparrenbossen met veel dood hout met een vochtige bemoste bodem. De bodembedekking hoeft echter minder gesloten te zijn met kruiden dan voor de Nachtegaal. In West-Europa komt de Roodborst ook veelvuldig voor in grote tuinen, parken en bosranden; in de winter ook in kleinere stadstuinen. In het zuiden leeft de Roodborst bijna uitsluitend in montane en subalpiene loof- en naaldbossen tot de grens van het gesloten bos. De gebieden waar vrijwel geen Roodborsten broeden hebben gemeen dat bos of grotere boomgroepen met een rijke ondergroei ontbreken. Dat betekent dat opgaande bomen en beschutting van struik- en kruidvegetaties van belang zijn voor de Roodborst. Tijdens de trek zijn ze ook aan te treffen in minder ideale gebieden zoals kleine groepjes struiken.

Aan de Mark 2015

(Ria Lambregts)

Voedsel

De Roodborst zoekt overwegend voedsel op de grond en lijkt dan in gedrag op de Nachtegaal. Het voedsel bestaat voor een belangrijk deel uit bladhaantjes en snuitkevers en hun larven. Ook andere op de grond levende kleine insecten, spinnen, wormen en slakjes vormen een prooi. In het najaar eten ze ook bessen en kleine vruchtjes van struiken of lage boompjes. In de winter wordt het dieet aangevuld met zaden. De Roodborst is een vaste gast op de voedertafel, zeker als er ook (gedroogde) insecten of meelwormen worden gevoerd. Evenals andere soorten hebben ze gebruik leren maken van voorzieningen die de mens voor hen heeft gecreëerd. Ook neemt de Roodborst graag een bad. De grootste sterfte onder de Roodborsten wordt niet veroorzaakt door roofvogels, maar door een (streng) winter. De oorzaak? De kou en het gebrek aan voedsel. In de woonomgeving is ook vangst door de huiskat een van de belangrijkste doodsoorzaken.

Broeden

Het nest wordt gebouwd op de grond, tussen boomwortels, onder omgevallen boomstammen, onder dichte struiken, in gaten in sloot- of beekranden of droge greppels. Het is steeds van boven beschermd. Ze hebben tussen april en juli meestal twee broedsels per jaar. Maar in het hoge noorden, Groot-Brittannië, Ierland en Portugal slechts één. Het bestaat uit 5-7 lichte witachtige eieren met roodbruine vlekjes. De broedduur is circa veertien dagen. Alleen het vrouwtje broedt. Maar beide ouders brengen de jongen groot. De Nederlandse populatie werd rond de eeuwwisseling geschat op 350.000 tot 450.000 paren.

Hans van der Sanden

Literatuur

Sovon 1987, Atlas van de Nederlandse vogels
Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2002
Das Rotkehlchen, Rudolf Pätzold, Die Neue Brehm-Bücherei
Grzimek, Het leven der dieren, deel IX, Vogels 3.

Akkervogels

Het gaat slecht met onze akkervogels. De stand van de Patrijs is afgenomen met 80 procent en die van de Veldleeuwerik met 60 procent. Na de alarmerende berichten uit onderzoek van Sovon heeft Vogelbescherming actie ondernomen door beschermingsprojecten te entameren.

Graanakkers in natuurreservaten

De natuurbeheerorganisaties hadden de noodkreet gehoord en hebben graanakkers aangelegd. Na een enthousiaste start is de aandacht verslapt en verblijven er minder akkervogels op en bij de percelen. Gebrek aan mankracht en financiële middelen kan de oorzaak daarvan zijn. Landbouwers of loonwerkbedrijven moeten het werk uitvoeren: ploegen, zaaien en oogsten. Dat kost geld dat beperkt beschikbaar is.

Voor veel natuurbeheerders, zoals boswachters, is graan verbouwen een branchevreemde bezigheid waar zij moeite mee hebben. In de zomer staat er wel graan op de akkers maar dikwijls wordt het als het rijp is geoogst en blijft er in de winter voor zaadetende vogels niets meer over. Vrijwel jaarlijks is er contact met de beheerders over het beheer maar het blijft behelpen; het zou veel beter kunnen. In de winter 2014/2015 hebben verschillende vogelaars de graanakkers in natuurgebieden bezocht om te zien of er zaadetende vogels aanwezig waren. Het resultaat was bedroevend.

Alleen in de Broskens, Vorster Schoor en de Hollandse Bossen zijn lage aantallen Geelgorzen waargenomen. Dit is jammer, want het betreft de laatste plaatsen in West-Brabant waar nog een kleine populatie Geelgorzen broedt en het beschikbaar zijn van graan in de winter kan daarbij helpen.

In 2015 is op diverse plaatsen weer graan ingezaaid, het resultaat wordt bekeken.

Akkerranden op boerenland

Voor landbouwers die bereid zijn akkerranden aan te leggen is er een subsidieregeling. De uitvoering ervan heeft de provincie Noord-Brabant uitbesteed aan Brabants Landschap. Vooral boeren natuurverenigingen maken er gebruik van.

Er worden diverse zaadmengsels ingezaaid. Zo zien wij op perceelranden een bloemenzee goed voor onder andere vlinders. Niet altijd worden zaadhoudende planten ingezaaid en worden in het najaar de randen omgeploegd. Er zijn twee locaties bekend waar in de winter wel veel zaadeters verblijven met soms wel honderden Groenlingen: in de Grote Waardpolder en op de Rielse Heide.

In de broedtijd is de meest waargenomen soort de Gele Kwikstaart, in mindere mate Fazant, Veldleeuwerik en Graspieper. Over het nut van akkerranden voor broedvogels als Patrijs en Veldleeuwerik zijn de meningen verdeeld.

Muizen profiteren ook van het voedselaanbod want Torenvalken, Buizerden en Blauwe Kiekendieven zijn regelmatig te zien. Sperwers zitten achter de zangvogels aan.

Brabants Landschap laat de akkerranden monitoren. Of het resultaat voor deze organisatie en de provincie bevredigend is, is niet bekend.

Harry van Vugt

Putter

(Ria Lambregts)

Brabants Lands. Pannenhoeve	Lokkerberg	Een perceel met weinig zaad
Natuurmonum. Zundert	De Reten-Elderse Gronden.	Een perceel omgeploegd, een perceel met onkruid
Natuurmonum. Chaam	De Retten.	Een perceel omgeploegd, een perceel met onkruidzaden.
Natuurmonum. Baarle-Nassau	Hollandse Bossen	Geen graan laten staan.
Staatsbosbeh. Chaam	Bleeke Heide	Drie percelen, een omgeploegd, twee met onkruid
Staatsbosbeh. Baarle-Nassau	Merkske	Verschillende percelen met heel weinig graan voor wintervogels.

De laatste Gierzwaluwen van 2015

Door veel vogelaars wordt in het voorjaar uitgekeken naar de eerste Gierzwaluw. Maar wanneer werd de laatste Gierzwaluw in West-Brabant in 2015 waargenomen?

De eerste waarnemingen zijn te zien in het fenologie-overzicht in het 't Hupke nr.162. De eerste waarneming werd dit jaar gedaan op 15 april. De aankomst van de meeste vogels is echter tijdens de laatste dagen van april en begin mei. Het weer speelt ook een rol in het tijdstip van aankomst. Ook het tijdstip van vertrek varieert van jaar tot jaar. De broedvogels trekken eind juli, begin augustus weg naar hun overwinteringsgebied, zuidelijk van de evenaar. Van 18 tot 30 augustus 2015 werden er nog dagelijks waarnemingen van Gierzwaluwen doorgegeven. In 2014 was dat tot 16 augustus. Op een plaats werden er op 25 augustus 2015 nog 40 vogels waargenomen. Na 1 september zijn de meeste Gierzwaluwen blijkbaar weg, vertrokken naar hun overwinteringsgebieden. Er werden na deze datum nog slechts een klein aantal, minder dan 4, doorgegeven.

Uit radarwaarnemingen is gebleken dat Gierzwaluwen zowel overdag als 's nachts trekken. De trek van Gierzwaluwen vindt op grote hoogte plaats (200-2000 meter). De doortrek van Gierzwaluwen, die noordelijk van ons land broeden, is daardoor waarschijnlijk niet erg opvallend. Tijdens een vogeltrip naar Falsterbo (Zuid-Zweden) van 13 tot 20 september 2015, werden ondanks de ongunstige wind bijna dagelijks enkele doortrekkende Gierzwaluwen waargenomen. Het hoogste aantal was een groepje van 6 Gierzwaluwen. Omdat de trekroutes niet geheel bekend zijn is het mogelijk dat deze noordelijke vogels niet over ons land trekken. Tijdens deze periode werd er op 13, 15 en 18 september een Gierzwaluw waargenomen op de trektelpost op de Castelreesche Heide. Charles Brosens van het Zundertse vogelasiel vertelde dat hij in de derde week van september nog een opgeknapte Gierzwaluw de vrijheid heeft gegeven. De vogel vloog krijsend weg en werd vrijwel onmiddellijk vergezeld door twee andere Gierzwaluwen. Deze vogels waren niet eerder opgemerkt en leken op het geluid van de losgelaten

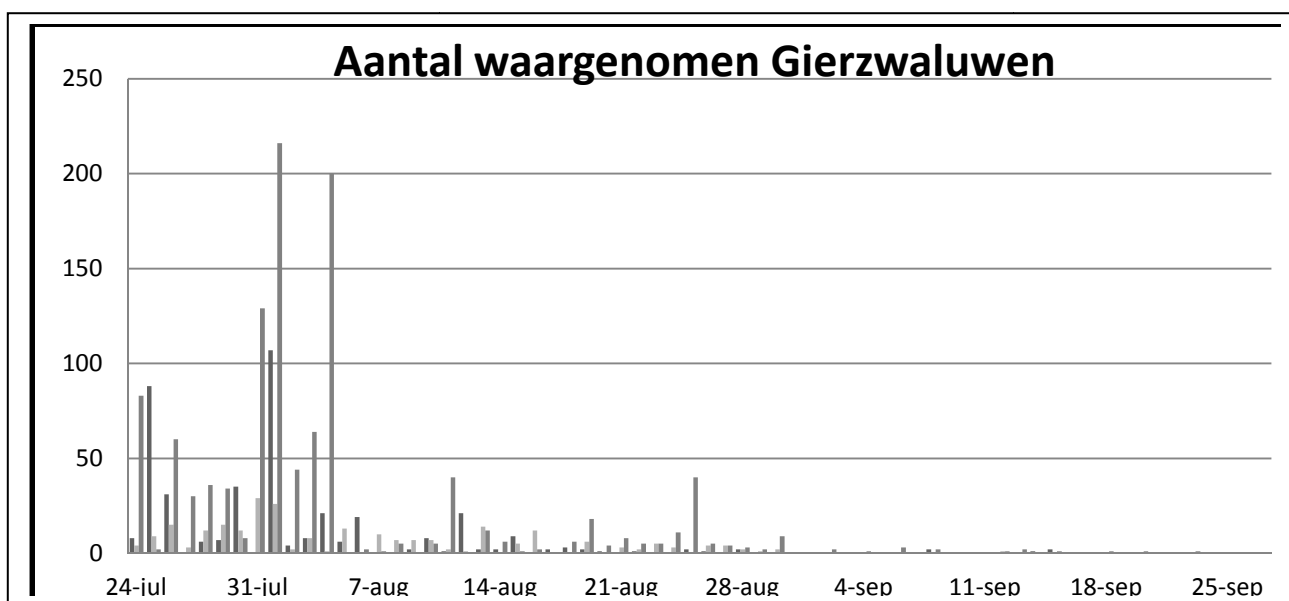
Gierzwaluw af te komen. Op waarneming.nl werden voor West-Brabant alleen nog waarnemingen doorgegeven van een Gierzwaluw op 20 en 23 september. De laatste bekende waarneming van dit jaar is dus 23 september voor West-Brabant. Heeft u er nog later een gezien geef die dan alsnog door. Opvallend is het grote aantal waarnemingen van Gierzwaluwen in september van dit jaar vergeleken met de voorgaande twee jaren.

Onze broedvogels zijn dus maar drie tot vier maanden in het land. De jonge vogels trekken iets later weg.

Bij de Gierzwaluw, *Apus apus*, komen met enige regelmaat in kleur afwijkende Gierzwaluwen voor zoals albinistische of leucistische "gewone" Gierzwaluwen. Jonge vogels kunnen voor verwarring zorgen, ze lijken op de Vale Gierzwaluw, *Apus pallidus*. De jonge Gierzwaluw heeft soms evenveel wit op de keel als de Vale Gierzwaluw. Hoewel de Vale Gierzwaluw een broedvogel is van landen om de Middellandse Zee kunnen ze in onze buurt terecht komen. Zeker bij late waarnemingen in oktober is het noodzakelijk goed op de kenmerkende verschillen tussen beide soorten te letten. Want hoewel het vreemd klinkt, dan worden soms Vale Gierzwaluwen waargenomen. Vale Gierzwaluwen verlaten iets later hun broedgebied dan onze Gierzwaluwen.

Hans van der Sanden

Meten is weten

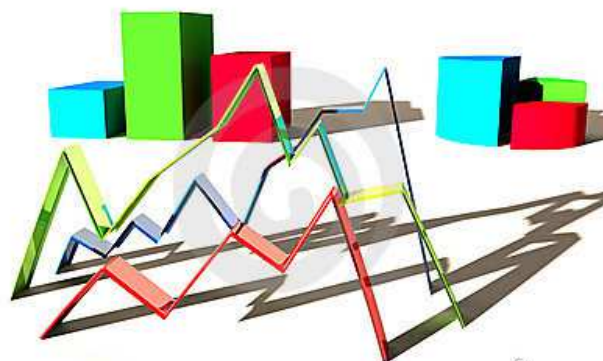
Tijdens mijn studententijd, aan het einde van de jaren tachtig, had ik een aantal collega's die met piepertjes rondliepen. Als dat piepertje afging dan was er een zeldzame vogel gesignaleerd en reisden deze heren (vrouwen heb ik er nooit tussen kunnen ontdekken) desnoods het hele land door. Meestal deden ze dat in een oude eend, wat wel weer toepasselijk was.

Zelf heb ik nooit bij deze fanatieke groep "DBA-ers" gehoord (DBA staat voor Dutch Birding Association). De groep vogelaars waartoe ik behoorde (het tweede echelon zal ik maar zeggen) maakte meestal flauwe grappen over de anderen: "Komt de ene DBA-er de andere tegen; zegt die ene: 'Heb je nog wat gezien?'; zegt die andere: 'Ja, zes Roodpootvalken'; 'Oh', zegt die ene weer, 'zat er nog wat tussen?'. Ik keek dus wel graag naar vogels, maar vond mezelf niet tot die "fanatici" behoren. Ik had toen ook andere liefhebberijen en ik vond er niet veel aan om met honderd man naar een of ander zeldzaam beestje te gaan staan kijken dat je niet eens zelf ontdekt had. Maar misschien was het ook gewoon de kift omdat ikzelf niet zo getalenteerd ben om het kleinste afwijkende geluidje goed te kunnen interpreteren, en ik ook niet de scherpste arends blik bezit. Feit is wel dat een aantal van mijn oud-studiegenoten die in dit zeldzame-soorten-circus optraden, heel goede vogelaars zijn geworden en een aantal is het zelfs professioneel gaan doen.

Nog steeds ben ik niet iemand die alle meldingen van waarneming.nl afloopt, hoewel ik tegenwoordig niet te beroerd ben soms een blokje om te rijden voor een leuke zeldzaamheid. Waar ik het meest van houd bij het kijken naar vogels zijn langlopende monitoringprojecten. Ik tel al jaren vogels in de Dintelse Gorzen met de West Brabantse Vogelwerkgroep en via Sovon doe ik mee aan de Punt-Transsect Tellingen (PTT, gericht op 'gewone' wintervogels), het Meetpunt Urbane Soorten (MUS, gericht op stadsvogels) en sinds 2012 aan het Vogelatlasproject. Al die monitoringprojecten leiden tot lange meetreeksen en daar smul ik van. Hoe meer metingen en tellingen hoe beter; hoe eindelozer de reeksen getallen zijn, hoe mooier ik het vind. Toegegeven, het zal wel een deformatie door mijn werkzaamheden zijn, maar statistische bewerkingen van die metingen en het maken van informatieve grafieken en tabellen vind ik prachtig om te doen. Ik denk dat ik op die manier het gevoel krijg dat ik de ontwikkelingen een beetje in de vingers kan krijgen: ik ben een groot aanhanger van de stelling "meten is weten". Zo vind ik het mooi om te weten

dat we in de Dintelse Gorzen al meer dan 200 vogelsoorten hebben gezien, dat er in atlasblok 50-24 wel 110 broedvogelsoorten zijn geconstateerd en dat ik op mijn PTT-route langs de Boven-Mark 83 vogelsoorten heb gescoord. Ik kon ook vaststellen dat er een significante relatie bestaat tussen het habitat rond Gilze en de relatieve aantallen weide- bos- en pioniervogels.

De meeste mensen halen hier misschien hun schouders over op: behoorlijk abstract al die getallen. Toch kunnen ze belangrijk zijn om onze eigen indrukken te ondersteunen. Na meer dan twintig jaar waarnemingen doen in de Dintelse Gorzen kreeg een aantal van ons de indruk dat het, ondanks die in totaal 200 soorten, saai werd en minder divers. Toen ik een diversiteitswaarde berekende bleek die inderdaad sinds halverwege de jaren negentig al te dalen; met die getallen werd een indruk omgezet in kennis. Ook de trieste leegte van het huidige boerenland komt keihard in getallen terug. Van mij hoeft echt niet iedereen aan het rekenen te slaan, dat mag overgelaten worden aan types zoals ik. Maar geef wel je waarnemingen door: daar begint het mee!

Deze kom ik ook tegen in mijn telgebied

Ijsvogel aan de Mark

(Ria Lambregts)

Leo Nagelkerke

Leuke vogel gezien?

Als je een leuke of zeldzame vogelwaarneming binnen het werkgebied van de Vogelwerkgroep hebt gedaan, wil je die delen met andere vogelaars. Je kunt je waarnemingen opschrijven in een boekje of mondeling doorgeven aan vrienden of op een ledenbijeenkomst bespreken met bekenden. Maar daarna gebeurt er waarschijnlijk niets meer mee. Jammer.

Als je je losse waarnemingen niet verloren wilt laten gaan, is het belangrijk ze door te geven. Dat kan aan Sovon BSPnb, telmee.nl, en waarneming.nl. Mogelijk kan iemand jouw gegevens gebruiken bijvoorbeeld voor een artikel in 't Hupke. Het zou goed zijn om gegevens die naar Sovon BSPnb en/of telmee.nl worden gestuurd ook door te geven aan mij. Stuur even een e-mail met deze gegevens! Ik kan ze dan invoeren in het archief van de Vogelwerkgroep. De gegevens ingestuurd bij waarneming.nl kan ik zelf bij waarneming.nl ophalen en bewerken. Ik ben daartoe gemachtigd.

Aanmelden

Losse waarnemingen die je doorgeeft aan waarneming.nl komen bij Sovon terecht. Sovon en waarneming.nl wisselen onderling gegevens uit. Dit gebeurt echter alleen als je daar toestemming voor hebt gegeven. Tellingen die in het kader van een van de meetnetten van Sovon worden uitgevoerd, b.v. BMP, MUS, MAS, PTT, watervogel-, kolonievogel- en slaapplaatstellingen, moeten via de invoermodules op de website van Sovon worden ingevuld. Je moet je voor deze tellingen wel aanmelden bij Sovon. Deze gegevens worden gebruikt voor de verschillende trend-berekeningen. En alleen dan kunnen de verschillende tellingen gekoppeld worden aan bijvoorbeeld een bepaald gebied.

Als je niet deelneemt aan een van de tellingen van Sovon en je wilt je losse waarnemingen niet verloren laten gaan, gebruik dan waarneming.nl of telmee.nl om je waarnemingen door te geven. Ook hiervoor moet je je aanmelden. De losse gegevens die je hebt verzameld op een vogeltocht of wandeling door een bos, park of stad kunnen dan gebruikt worden om gegevens te verzamelen van niet- broedvogels. Maar ook om overzichten van doortrekpatronen, de globale verspreiding van soorten en fenologie-overzichten te maken. Ze vormen een waardevolle aanvulling op de systematische tellingen. Ze worden ook gebruikt voor de nieuwe Sovon vogelatlas 2013-2015.

Na studies van het CBS bleek dat met losse waarnemingen, de veranderingen van het verspreidingsgebied van verschillende soorten diergroepen was aan te tonen. Op basis van losse gegevens is het echter helaas voor vogels nog niet mogelijk betrouwbare verspreidingstrends op te stellen voor broedvogels. Dit komt vooral omdat Sovon is geïnteresseerd in de veranderingen in aantallen en niet zozeer in het al of niet voorkomen van een soort.

Uitgebreid en nauwkeurig

Hoe gedetailleerder de invoer van je waarnemingen bij een van de bovengenoemde sites is, des te beter ze kunnen worden gebruikt. Ook nauwkeurigheid is belangrijk. Geef de juiste plaats aan waar je een vogel hebt gezien. Een waarneming van een Kuifeend op een snelweg of een biddende Torenvalk midden op een meer

zijn onwaarschijnlijk. Deze fouten komen vooral voor bij de moderne en snelle nieuwe invoermogelijkheden met een smartphone en tablet. Geef de plaats aan waar een vogel zich bevindt en sla niet de locatie op waar jij je bevindt als tussen die twee punten een ruime afstand zit. Die nauwkeurigheid helpt ook om bij meerdere ingevoerde waarnemingen te bepalen of het dezelfde vogel(s) betreft.

Als je aangeeft dat het een paar betreft, let op! Dit zijn altijd twee vogels, een mannetje en een vrouwtje. Een winterwaarneming van Kolganzen in een polder betreft meestal meerdere vogels. Geef dan niet aan één Kolgans maar tel of schat het aantal ganzen. Tenzij je het niet belangrijk vindt dat je waarneming wordt gebruikt. Maar waarom voer je hem dan in?! Een andere vogelaar zal het niet veel interesseren of jij een Kolgans hebt gezien. Het is voor mij onbegrijpelijk dat iemand in juli kan zien dat een groep overvliegende Kieviten alleen bestaat uit adulten. Geef dan aan bij stadium (kleed) "onbekend". Geef bij gedrag ook niet de standaardinstelling "ter plaatse" door. Maar "alarmerend" als het in het broedseizoen om een alarmerende vogel gaat. De waarneming krijgt zo meer waarde. Ook kun je de groepssamenstelling doorgeven. Als je een groep van 1000 Kuifeenden ziet is natuurlijk bijna praktisch onmogelijk precies op te geven hoeveel mannetjes en vrouwtjes het zijn. Maar maak dan een schatting, b.v. 700 mannetjes en 300 vrouwtjes.

Als je met een groepje op pad gaat, spreek dan af wie de waarnemingen doorgeeft. Wil je de waarnemingen ook onder je eigen naam invoeren gebruik dan de instelling "deze heb ik ook op die dag en die plek gezien" bij waarneming.nl. (het groene rondje met een wit kruisje achter de soort in het dagelijkse overzicht). Anders kan men, als jij en/of een van de anderen uit je groepje niet heel zorgvuldig te werk gaat, op waarneming.nl vier waarnemingen zien van een en dezelfde Grote Zilverreiger op vier verschillende plaatsen. Thuis is de juiste plaats toch al moeilijk te bepalen. Ook de controle of het om dezelfde vogel gaat wordt hierdoor erg moeilijk. Om de juiste plaats te benoemen is een smartphone of tablet met de ingebouwde GPS natuurlijk, bij een goede instelling, ideaal. Als je je waarnemingen niet dezelfde dag doorgeeft, vergeet dan niet de datum aan te passen. Mededelingen in het veld Toelichting in waarneming.nl - b.v. 3 m. en 4 vr. of vloog op uit de begroeiing, of van nest- worden niet gebruikt.

Nog altijd geldt dat niet de hoeveelheid maar de kwaliteit en bruikbaarheid van de waarnemingen het belangrijkste is.

Hans van der Sanden

Leuke vogel

(outfun.nl)

Alarmerende afname van Zomertortel en Wielewaal

*Als men op waarneming.nl kijkt naar wat er in een bepaald gebied gezien is om te achterhalen wat men zelf gemist heeft komt men tegen: Provincie Noord-Brabant open data. Medewerkers van de provincie hebben een vlakdekkende broedvogelinventarisatie uitgevoerd in de jaren 2002-2004 en deze achteraf op waarneming.nl geplaatst. Waarneming.nl is namelijk in 2008 gestart en vogelaars zijn vanaf toen waarnemingen gaan invoeren. Het blijkt dat de medewerkers van de provincie op veel plaatsen nog **Zomertortels en Wielewalen** als broedvogel hebben vastgesteld. Nu zijn deze twee soorten zeldzaam; dat is dus in een vrij korte periode van amper tien jaar gebeurd.*

Dit is verontrustend voor zomervogels en kan niet gelinkt worden aan klimaatverandering. De gevolgen van klimaatverandering zijn bij vogels goed vast te stellen: soorten die als broedvogel in Nederland de zuidgrens van hun verspreidingsgebied hadden blijven nu weg, soorten die voorkwamen in zuidelijk gelegen landen rukken op naar het noorden.

De **Zomertortel** is een zaad-graaneter en zomergastbroedvogel; men kan moeilijk aannemen dat voedsel een groot probleem is hoewel er na het oogsten minder graan op de akkers achterblijft en onkruidzaden op akkers vrijwel niet meer voorkomen. Als voedsel een probleem zou zijn zouden Houtduif, Holenduif en Turkse Tortel ook afgenomen moeten zijn, maar dat is niet zo.

Voor de Zomertortel zouden de omstandigheden in de overwinteringsgebieden wel eens verslechterd kunnen zijn. Tijdens de trek wordt er in zuidelijke landen intensief op geschoten maar dat gebeurt al heel lang en kan nu niet de oorzaak van de achteruitgang zijn.

De **Wielewaal** is een insecteneter. Het is goed denkbaar dat de hoeveelheid voedsel is afgenomen door luchtvervuiling zoals CO₂-uitstoot en bestrijdingsmiddelen. De Wielewalen die nu nog als broedvogel worden vastgesteld zitten vrijwel allemaal in populierenbossen maar deze verdwijnen in snel tempo. Ouder dan veertig-vijftig jaar wordt de populier niet; als hij in natuurgebied staat en aftakelt wordt hij niet vervangen. Volgens de beheerders hoort een cultuurboom niet in de natuur thuis. In het Liesbos staat en stond echter geen enkele populier en toch zaten er veertig jaar geleden vijftien paren Wielewaal! Nu is er geen enkel meer.

De mezenstand in dit bos is niet afgenomen; toch voeden mezen zichzelf en hun jongen met insecten zoals rupsen. De Wielewaal leeft daar ook van. Waarom neemt de ene soort toe en de andere af bij ogenschijnlijk hetzelfde voedselaanbod?

Afgenomen zijn ook maar minder direct zichtbaar: Patrijs, Veldleeuwerik, Nachtegaal, Grote Lijster, Matkop en Grauwe Vliegenvanger.

Als de nieuwe Atlas van Sovon klaar is zullen de verschillen duidelijk zichtbaar worden.

Harry van Vugt

Zeearenden op Tiengemeten

Ria Lambregts stuurde onderstaande foto's van 2 vechtende Zeearenden naar de redactie.

Zij was met haar man eind oktober op Tiengemeten en trof daar een juveniel en een volwassen Zeearend (witte eindband goed zichtbaar, onderste foto) vechtend aan.

Bedankt voor de mooie foto's Ria

Namens de redactie, Jan en Martin

De Hollandse Bossen

Algemeen

Voormalig landgoed ten westen van Baarle-Nassau. Het gebied ontleent zijn naam aan het feit dat de bossen net over de Belgische grens in "Holland" liggen.

Ligging en bereikbaarheid.

Atlasblokken 50-44-25.

Landgoed de Hollandse Bossen ligt ten westen van Baarle-Nassau en ten zuiden van Ulicoten, net ten noorden van de Hoogstratensebaan.

Vanuit Breda is het gebied te bereiken via Chaam en Ulicoten. Ga in Ulicoten op de T-splitsing linksaf en neem daarna de tweede straat rechts (Wilhelminastraat). De Wilhelminastraat gaat over in de Wildertsebaan. Volg deze tot aan de kruising met de Nieuwe Strumtpsebaan. Op deze hoek ligt een oud munitiedepot. Hier is ruimte om te parkeren.

Beschrijving

Het landgoed de Hollandse Bossen is ongeveer 85 hectare groot en bestaat voornamelijk uit aangeplante naaldbossen, maar ook uit graslanden en akkers. De productiebossen zijn aangelegd voor de mijnindustrie. Het is een kleinschalig landschap, eigendom van een Belgische zakenman die het enkele jaren geleden aan Natuurmonumenten heeft overgedragen.

Het is ooit aangelegd op de grotere Ulicootse Heide. Het is gelegen op de overgang tussen hoger gelegen zandgronden en enkele lager gelegen beekdalen. Natuurmonumenten heeft al enkele vennen hersteld en de naaldbossen worden omgevormd tot voor vogels meer interessante gemengde bossen met open plekken.

Op de open plekken krijgen soorten als Vogelkers, Eik, Lijsterbes en Berk weer de kans. In deze regio vinden we nog meer gebieden die de naam Hollandse Bossen dragen omdat ze eigendom waren van Belgen die bezittingen hadden in Nederland (Holland). Het gebied vormt een verbinding tussen de Chaamse Beek en de Chaamse Bossen en het Merkske.

Mogelijkheden

Het gebied is niet onbepaald opengesteld maar je kunt er wel een wandeling maken en zo krijg je er toch een goede indruk.

Start de wandeling bij het hiervoor omschreven voormalige munitiedepot. Loop de Nieuwe Strumtpsebaan (zandpad) in oostelijke richting in. Aan de rechterzijde ligt het gebied.

Wandel tot aan een kruising van zandpaden en ga het brede zandpad rechts in, vanaf knooppunt 46 naar knooppunt 91. Hier kom je op een verhard fietspad, de Haldijk. Ga hier rechtsaf en op het volgend kruispunt van fietspaden weer rechtsaf. De volgende kruising is die met de Wildertsebaan. Sla rechtsaf en je komt weer bij het munitiedepot.

Wat is er te zien?

Lente/Zomer

Dodaars, Wilde Eend, Sperwer, Buizerd, Havik, Torenvalk, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Holenduif, Houtduif, Turkse Tortel, Bosuil, Koekoek, Groene Specht, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Zwarte Kraai, Ekster, Gaai, Koolmees, Pimpelmees, Zwarte Mees, Kuifmees, Staartmees, Boomklever, Boomkruiper, Winterkoning, Roodborst, Merel, Zanglijster, Kleine Karekiet, Spotvogel, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Fitis, Tjiftjaf, Goudhaan, Heggemus, Boompieper, Spreeuw, Groenling, Putter, Goudvink en Vink.

Herfst/Winter

Dodaars, Wilde Eend, Sperwer, Buizerd, Havik, Torenvalk, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Houtsnip, Holenduif, Houtduif, Turkse Tortel, Bosuil, Groene specht, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Zwarte Kraai, Ekster, Gaai, Koolmees, Pimpelmees, Zwarte Mees, Kuifmees, Staartmees, Boomklever, Boomkruiper, Winterkoning, Roodborst, Merel, Zanglijster, Vuurgoudhaan, Goudhaan, Heggemus, Spreeuw, Groenling, Putter, Goudvink en Vink.

Jan Benoist

Mathilde Marijnissen

Mathilde is al enige tijd een enthousiast en zeer actief lid van de Vogelwerkgroep. Zo was ze lid van de regiegroep die het bestuur adviseerde en geeft ze af en toe een rondleiding. Ik sprak met haar af in de Zonzeelse Polder, haar achtertuin zozegzegd want ze woont in Hoge Zwaluwe.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Het vogelen is heel belangrijk voor me. Onbewust al vanaf toen ik klein was. Ik ben opgegroeid in Goirle. Mijn vader wees me tijdens fietstochten op vogels en noemde dan de namen. Hij had zelf gele en rode Kanaries. In de zomer hielp ik hem met eivoer maken en ik raspte wortelen voor de rode Kanaries zodat ze mooi op kleur bleven. Mijn opa had een grote volière en er hingen kooien met Putters en Vinken tegen de muur van het huis. In de buurt waar ik woonde werden vogels gevangen met mistnetten en lijmstokken. Ik besepte (6-8 jaar) nog niet wat dat betekende, maar ik was toen al boos op de buurman omdat hij die vogeltjes soms zo lang ondersteboven in het net liet hangen. Ik mocht er echter niets van zeggen van mijn moeder! Zelf heb ik samen met een buurjongen, Sjeffie, ook ooit een vogel gevangen, een jonge Merel. We lieten hem trots zien aan Sjeffies vader en vroegen of we hem in een leegstaande konijnenkooi mochten houden. De oude Sjeff zei: "Dan moet je ook zout op zijn staart strooien, dan vliegt ie niet meer weg". Dat hebben we ook daadwerkelijk gedaan We geloofden toen nog blind in de (goede) raad van onze ouders. Tja, de eerste keer daarna dat we de konijnenkooi openden om de Merel wormen die we gevangen hadden, te geven is de vogel weggevlogen!

Rond mijn veertiende jaar kreeg ik een hond, ik heb uren met hem over de hei gezworven. De hei breng ik nog altijd in verbinding met het geluid van Wulpen. Die broedden toen met vele op de Regte Heide. Ik ben pas echt gaan vogelen vanaf 1991 toen ik in de Krimpenerwaard ging wonen en een advertentie in de plaatselijke krant zag van de natuur- en vogelvereniging aldaar. Reden voor mij was om het gebied en mensen te leren kennen. Binnen een half jaar zat ik in het bestuur van de NVWK en deed ik de redactie van het verenigingsblad. Dat heb ik gedaan tot vijf jaar geleden.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

Het is leuk om met gelijkgestemden de natuur in te gaan om te vogelen. En de avondbijeenkomsten zijn altijd

interessant en leerzaam door de afwisselende thema's over vogels. Elly, chapeau!

Waarom ben je lid geworden?

Ik ben lid geworden van de Vogelwerkgroep omdat iemand zei dat de vereniging qua kennis en kunde te vergelijken was met de NVWK. En ik moet zeggen dat dat klopt. Er is veel kennis, en er wordt veel georganiseerd om die kennis en kunde ook over te dragen.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Niet mooiste, maar apartste: tijdens een vogelreis naar Georgië hoorden we in een moerassig gebied op diverse plaatsen "crex crex". Op een gegeven moment stonden we al een hele tijd stil in een gebied met grassen, (pit)riet e.d. te luisteren, mijn man een eindje bij me vandaan. Ik keek in zijn richting en zag op hetzelfde moment een Kwartelkoning naar mij kijken. Deze close encounter had geen van tweeën verwacht. We schrokken van elkaar! Het duurde maar enkele seconden, toen was ie weer "verdwenen", maar de Kwartelkoning en ik hadden elkaar enkele seconden lang "in de ogen" gekeken. Hij staat als mooie foto in mijn geheugen gegrift. Misschien ik bij hem ook wel

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

Dat was niet op vogelgebied, maar in een vogelgebied. Kees en ik waren in de Cevennen in Frankrijk tijdens een wandeling op een puinhelling gaan zitten om met de telescoop in een wand nesten met jonge Vale Gieren te bestuderen. De oudervogels vlogen boven ons. Af en toe kwamen er stenen naar beneden rollen. We vonden dat raar en zeiden grappend tegen elkaar: Zouden die gieren dat doen om ons weg te jagen? We hadden er nog nooit iets over gelezen of gehoord! Tot er een groter rotsblok naar beneden kwam, rakelings langs ons heen. Het bleek dat we op een instabiele helling zaten. Dat hadden we niet in de gaten gehad, onze aandacht was helemaal bij de gieren geweest!

Wat is je lievelingsvogel?

Dat is de Grutto door zijn roep (o grut o grut o grut), zijn baltsvlucht en -groet in de lucht, de manier waarop hij gevaar te lijf gaat en boven je hangt te jammeren als hij jongen heeft.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Eric van Damme en ik doen samen de broedvogel-monitoring in het natuurgebiedje De Zonzeel (percelen de Vrije Kavelen) voor Staatsbosbeheer. Dat is erg leuk om te doen. Het geeft me ook een reden om bij het ontwaken van de natuur in het veld te zijn (soms om 05.00 uur). Er is niets mooiers dan dat.

Wat is het mooiste vogelland?

Tot nu toe Costa Rica, maar Georgië komt er dichtbij.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Zeeland, maar dichterbij zijn dat De Zonzeel en het Gat van de Ham. Waarnemingen: in Zonzeel: Roerdomp, Watersnip, Kwartel, Lepelaar, Grutto, Zomertaling, Tureluur, Sprinkhaanzanger, Snor, Cetti's Zanger, Bruine Kiekendief, Slechtvalk; in het Gat van de Ham: Grote en Kleine Zilverreiger, Oeverloper, Cetti's Zanger, IJsvogel, Grauwe Vliegenvanger, Visarend, Havik, Kempphaan, (Regen)Wulp, Nonnetje, Grote Zaagbek, Brilduiker.

Jan Benoist

De Knotwerkgroep

Wie kent het gevoel niet? Lekker vroeg in een nog stille omgeving aan de gang gaan. Je ruikt de natuur goed, misschien wel wat koud, maar door goed aan de gang te gaan vergeet je dat snel. En vaak, als een extra bonus, beginnen ook de vogels actiever te worden en is het dus dubbel genieten.

Leden van de Knotwerkgroep kennen dit gevoel zeker. In dit stukje willen we ons (nogmaals) voorstellen, maar ook een uitnodiging doen om ons te komen versterken!

Even (opnieuw?) voorstellen

In het begin van 2011 ontstond bij een aantal leden van onze Vogelwerkgroep het idee dat we een werkgroep zouden moeten hebben die zich richt op het beheer van knotwilgen in ons verenigingsgebied. Het idee hierachter was (en is) dat de knotwilgen een schuil- en broedplaats bieden voor Steenuilen en dat door de knotwerkzaamheden een bijdrage wordt geleverd aan hun biotoop.

Deze doelstelling bleek echter al gauw te beperkt; er was wel vraag naar de knotwerkzaamheden, maar een directe link naar de Steenuil kon helaas vaak niet gelegd worden. In de loop van de jaren is dan ook de doelstelling van de werkgroep verruimd en nu wordt ook werk uitgevoerd voor personen die niet (meer) in staat zijn om de wilgen zelf te onderhouden.

Daarnaast is gebleken dat ook een aantal instanties van ons werk gebruik willen maken. Zo zijn we in de afgelopen jaren al bezig geweest voor de waterzuivering en het waterschap Brabantse Delta en zijn er recent contacten gelegd met IJsvermaak.

We plannen de knotwerkzaamheden in principe op vier zaterdagdagen in de maanden oktober, november, januari en februari. Normaal starten we om 09.00 uur en werken door tot de klus geklaard is, maar we proberen wel uiterlijk om 14.00 uur af te ronden.

Oeverwaluwand

In het seizoen 2014-2015 kwam er overleg op gang tussen de Vogelwerkgroep en de gemeente Breda over het onderhoud van de oeverwaluwand in de nieuwe wijk Waterakkers. Uit dat overleg kwam de vraag of de Knotwerkgroep zich ook wilde inzetten voor het werkzaamheden aan deze wand.

De leden van de werkgroep waren hier enthousiast over en vanaf dat moment rekenen we dat onderhoud ook tot onze taak. Voor de eerste keer gebeurde het in februari 2015 en naar verwachting zullen we het in februari 2016 herhalen. Overigens moet hierbij wel worden opgemerkt dat dit onderhoud een mooi voorbeeld is van de mogelijke samenwerking tussen de gemeente en onze vereniging. De gemeente zorgde voor de benodigde specifieke steigers en leverde de benodigde grond. De werkgroep verzorgde het transport van de steigers en leverde de benodigde menskracht voor de werkzaamheden (zie ook foto's op achterzijde).

Oproep

De werkgroep bestond bij de oprichting uit twaalf leden, inclusief de coördinatoren. Door diverse oorzaken, (werk, verhuizing e.d.) is dit aantal wel wat teruggelopen. We hebben dus dringend behoefte aan nieuwe werkgroepleden.

Dus, mocht je zin hebben om één of meer ochtenden de handen uit de mouwen te steken, in een uiterst gezellig team, meld je dan aan bij één van de coördinatoren of via het emailadres knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl

De coördinatoren Piet Brosens en Rob Fisscher

Cetti's Zanger (*Cettia cetti*),

Onlangs hoorden we in de Vrije Kavelen, een bij de Zonzeelse polders ten westen van Hooge Zwaluwe gelegen reservaat van Staatsbosbeheer, een drietal half zingende Cetti's Zangers. Vanwege het herfstseizoen is nu niet goed de volledige zang waar te nemen.

De Cetti's Zanger is vooral aan te treffen bij water en in moerassige, ruige gebieden, vooral in delen met dichte rietvegetaties met hier en daar dicht struikgewas in de vorm van wilgen. De vogel is daardoor meestal moeilijk te zien, hij heeft een 'verborgen levenswijze'.

Ook bijzonder is dat de Cetti's Zanger een standvogel is, dat wil zeggen dat hij het gehele jaar hier aanwezig is. En dat terwijl deze vogel eigenlijk afkomstig is uit Zuid-Europa. Hij kan door de vaak zachte winters hier redelijk goed verblijven. We kennen hem vooral van vogelvakanties naar Midden- of Zuid-Frankrijk of Spanje waar het een algemene soort is langs ruige rivieroeveren.

Zijn broedgebied is de laatste tientallen jaren dus flink naar het noorden opgeschoven.

De vogel lijkt wat grootte betreft op een ongestreepte Rietzanger en hij gedraagt zich een beetje nachtegaalachtig. Vaak wordt de staart wat omhoog gehouden. Hij is ook meer op de grond aan te treffen dan de Rietzanger of laag in het dichte ruige gewas. Hij is warm roodbruin op de rug en vuilwit op borst en flanken. De zang is opvallend, kort en hevig; in de literatuur wordt het een 'explosieve', zang genoemd. Eenmaal gehoord is hij in zijn biotoop niet te verwarren met andere moerassoorten.

Gelet op de zachte winters kan de Cetti's Zanger dus steeds beter hier verblijven. Het komt ook omdat hij kort bij en op de nattige bodem naar voedsel zoekt. Vooral onder in die ruige vegetatie dringt de vorst bijna niet door, dus er zijn altijd wel insecten, slakjes en ander eetbaar klein spul voorhanden.

Vanaf 1964 broedt hij in België, en sinds 1968 in ons land. Tot 1977 werden er al circa 60 territoria geteld. Vanwege de strenge winters vanaf 1978 en in de jaren tachtig is de Cetti's Zanger een aantal jaren niet veel meer waargenomen. In de Biesbosch waren er in 1978 nog circa 20-25 territoria.

Ook daarna bleek de Cetti's Zanger een gevoelige soort in strenge winters. Vanaf 2000 worden er steeds meer zingende en waarschijnlijk broedende exemplaren waargenomen. In Vlaanderen, op de Kalmthoutse Heide, werden in 2005 zelfs tot wel 65 zangposten geteld!

Het gaat steeds beter met deze struik-rietzanger. In de Biesbosch, een hotspot voor deze soort vanwege de vele ruige rietvegetaties, werden in 2011 314 territoria vastgesteld; dit jaar, 2015, waren het er zelfs 745 (Muuse Staatsbosbeheer, Sovon) ! Door deze enorme toename zwermt de soort uit naar de omliggende natte riet- en moerasgebieden. Die zijn ook in een stedelijke omgeving wel te vinden. De Cetti's Zanger zal dus straks misschien ook wel in de stad gemakkelijk te horen en moeilijk te zien zijn!

Willem Veenhuizen

Geraadpleegde Literatuur;

Avifauna van Noord-Brabant 1967, Van Erven e.a.
Atlas van de West-Brabantse broedvogels, 2007. SWEV
Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 2002, Sovon
Broedvogels in Nederland 2013, Sovonrapport 2015/04
Sovon Digitaal, november 2015.

Cetti's Zanger

(Birdphoto.nl)

Plaatsen waar je de Cetti's zanger kunt aantreffen

Biesbosch

Vrije Kavelen, Hooge Zwaluwe

(Martin van Leest)

5	Geoorde Fuut	Baarle-Nassau	Ulicoten - Nonnenven e.o.	Harry van Vugt
1	Roerdomp	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Ger Duijf
1	Kleine Zilverreiger	Etten-Leur	Padvinderven	Cor Borghouts
11	Grote Zilverreiger	Drimmelen	Lage Zwaluwe - Polder Oudland	Mathilde Marijnissen
24	Purperreiger	Breda	Rooskensdonk	Rutger van Ouwerkerk
25	Ooievaar	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Harry Janssen
3	Casarca	Breda	Hooijdonk	Erik van Boxtel
2	Pijlstaart	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen Oost	Joost Simons
6	Zomertaling	Baarle-Nassau	Ulicoten - Nonnenven e.o.	Harry van Vugt
6	Middelste Zaagbek	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen West	Leo Nagelkerke
1	Wespendief	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Rutger van Ouwerkerk
1	Zeearend	Alphen-Chaam	NB3540 Chaam, Bleeke Hei	Martin van Leest
1	Bruine Kiekendief	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Kees van der Krift
1	Visarend	Alphen-Chaam	Chaam - Chaamsche Bossen	Piet van Iersel
1	Smelleken	Steenbergen	Dinteloord - Annapolder oost	Richard de Jonckheere
1	Boomvalk	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Raymond van Breemen
5	Patrijs	Drimmelen	Lage Zwaluwe - Nieuwe Zwaluwe Polder	Mathilde Marijnissen
150	Goudplevier	Moerdijk	Heijningen - Sabina-Henricapolder noord	Piet van Iersel
1	Kleine Strandloper	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
2	Krombekstrandloper	Alphen-Chaam	Chaam - De Maaien	Harry van Vugt
1	Bokje	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Eric Corssmit
15	Watersnip	Breda	Rooskensdonk	Erik van Boxtel
1	Houtsnip	Breda	Ginneken	Martin van Leest
1	Witgat	Oosterhout	Ter Aalst / Zipten en Banken	Jan Boers
22	Bosruiter	Breda	Rooskensdonk	Rutger van Ouwerkerk
1	Koekoek	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Grootte Zonzeelsche Polder	Mathilde Marijnissen
1	Nachtzwaluw	Alphen-Chaam	Strijbeek - Strijbeeksche Heide	Gert Bouwmeester
2	IJsvogel	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Kees van der Krift
1	Hop	Baarle-Nassau	Castelre - Merkske - Castelresche Heide	Harry van Vugt
1	Boerenzwaluw	Zundert	Pannenhoef e.o.	Harry van Vugt
1	Duinpieper	Alphen-Chaam	Chaam - De Maaien	Harry van Vugt
1	Gele Kwikstaart	Breda	Hoge Vucht	Ada Engel
1	Grote Gele Kwikstaart	Breda	Ulvenhout	Ria Lambregts
1	Paapje	Breda	Hooijdonk	Clemens van Nijnanten
1	Tapuit	Baarle-Nassau	Merkske - De Broskens	Harry van Vugt
1	Grauwe Vliegenvanger	Breda	Mastbosch	Hannie van Gils
150	Kneu	Werkendam	Polder Jannezand	Cees Janssen

Onze werkgroepen

Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevwg.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	kamertjes@westbrabantsevwg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevwg.nl	Polen	Jan Benoist	polen@westbrabantsevwg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevwg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fisscher	knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl
Watervogels	Harry van Vugt	watervogels@westbrabantsevwg.nl	4e Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Weidevogels	Biek Smetsers	weidevogels@westbrabantsevwg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevwg.nl
Rooskensdonk	Harry Janssen	rooskensdonk@westbrabantsevwg.nl			

Momenteel is vacant de functie van coördinator Werkgroepen

De Knotwerkgroep